AKTUALITEITEN

ANTWERPEN 1
TIJDSCHRIFT

B.A.S.T.T. vzw
Secretariaat
Campinaweg, 10
2960 Brecht
tel: 03- 636.29.38.
fax: 03- 636.28.94.

verschijnt driemaandelijks

verantwoordelijke uitgever
Dré Darden, Campinaweg 10, 2960 St.-Job-in-'t Goor

BASTT VZW

nummer 60 - september 1996

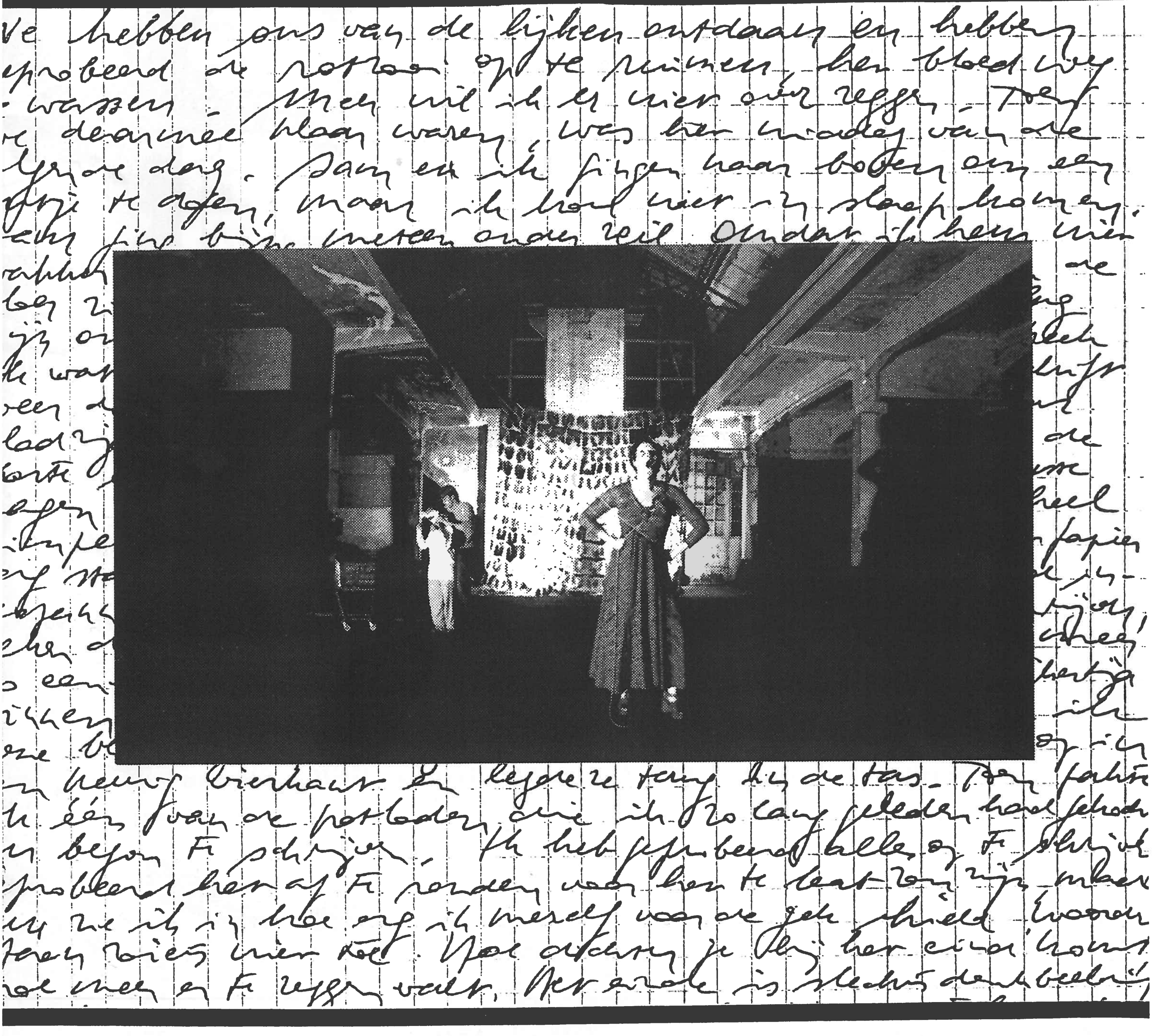

INHOUDSOPGAVE

BASTT - september 1996

1.	WORKSHOP "In het land der laatste dingen" (zie ook pag.35) Foto Hans D'Erbée
2.	INHOUD
3. - 4.	BASTT-NIEUWS Jacques Berwouts AGENDA Dré Darden
5. - 7.	O.I.S.T.A.T.-NIEUWS Education Commission Dresden 1996 Chris Van Goethem
8.	O.I.S.T.A.T.-NIEUWS Dré Darden
9.	THEATERTECHNISCHE BEURS Chris Van Goethem
11. - 19.	THEATER.PAPIER.ARCHITECTUUR De ongebouwde theaters van Amsterdam. Luc Dhooghe
21.	BASTT-NIEUWS: London-reis Eric Van Droogenbroeck
22. - 23.	BASTT-NIEUWS: Verslag Tongeren - Torhout Chris Van Goethem
24.	VARIA Vacature - Theateropleidingen
25. - 29.	...UIT DE THEATERPERIODIEKEN Bühnentechnische Rundschau nr 3 - juni 1996 Zichtlijnen nrs 46 en 47 Dré Darden
31. - 34.	IN MEMORIAM Rose Werckx
35.	VARIA Workshop "In het land der laatste dingen" Sint-Lukas-RITS aug./sept.96 Luc Dhooghe Karel APPEL-tentoonstelling in Rotterdam
36.	VARIA Tentoonstelling Frederick KIESLER in Parijs

PUBLICITEIT: DE REUS (10) - TRANS EUROPEAN MUSIC (20) - DESIGN EXPRESS (20) - CORNET SEATING SYSTEMS (24) - SYLVERE DERVAUX (28) - A.D.B. (30).

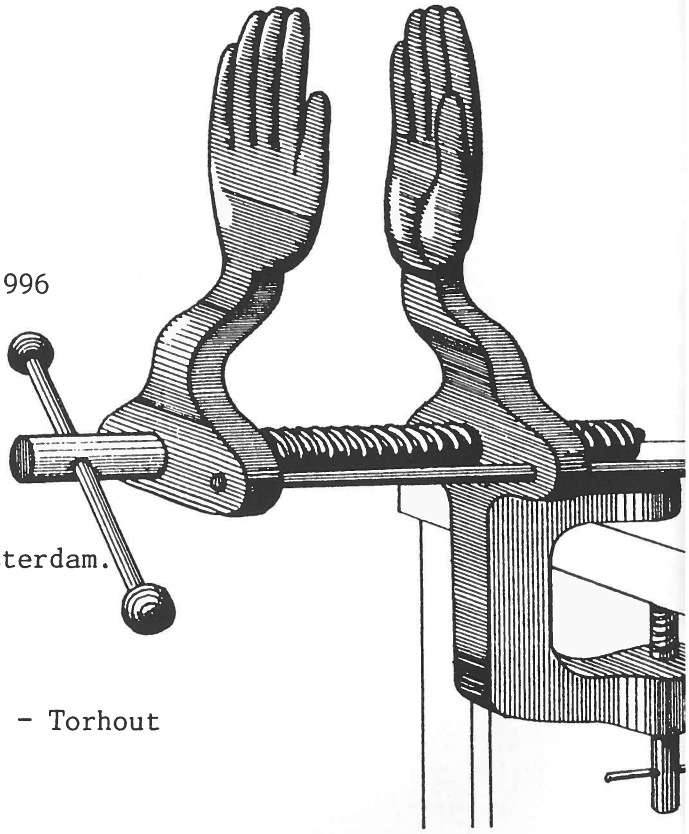

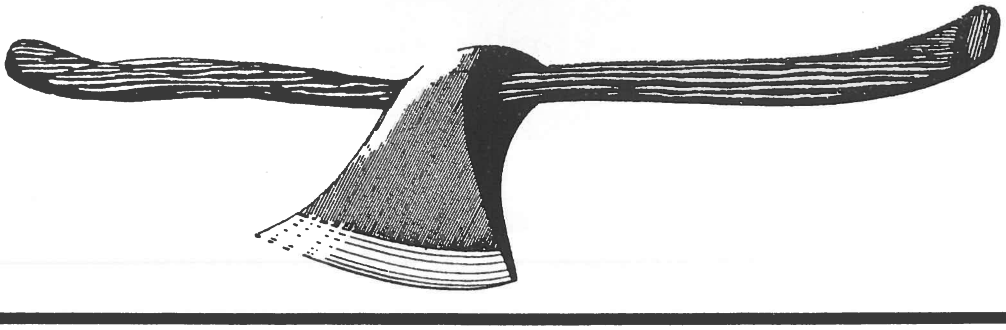

BASTT - NIEUWS

ER KOMT EEN EIND AAN ALLES EN NIETS HEEFT EEN EIND ZONDER BEGIN

Zo kunnen we de situatie stellen zoals ze er nu voor staat. Inderdaad we doeken het BASTT-tijdschrift op. Te laat voor alle enthousiaste pennelikkers die na al die jaren denkwerk nu plots toch eens een artikel zouden sturen over hun belevenissen op de werkvloer, of ons vol fierheid zouden meedelen hoe zij een blijkbaar onoverkomelijk en een totnogtoe in theater onopgelost probleem, met vereende krachten hadden opgelost. Te laat voor grieven, aanklachten tegen wantoestanden, of schromelijke tekortkomingen binnen de werksfeer. Vanaf nu moet je maar elders ten rade. Dank aan de weinigen die gedurende al die jaren onbezoldigd al hun energie hebben gestopt in het moeizaam samensprokkelen van informatie, om op regelmatige tijden toch nog interessante gegevens op papier te krijgen, en het tijdschrift alsnog in je bus te laten terechtkomen.
Maar niets heeft een einde zonder begin, en zoals wij begonnen zijn, beginnen wij aan een nieuw begin.
Van zodra wij aan ons einde zijn gekomen en ons laatste BASTT-nummer met de tranen in de ogen en met een zucht van verlichting aan de post zullen hebben toevertrouwd, wacht ons en U, vooral U, een nieuw tijdschrift. Toen wij ongeveer aan de z van ons latijn gekomen waren, is iemand in de asse gaan roeren en uit deze asse zal de nieuwe Phoenix verrijzen.
Hij zal zichzelf PROSCENIUM noemen en U als BASTT-lid gratis worden toegestuurd. Hij zal naast de BASTT-informatie nog andere informatie bevatten, informatie die echter allemaal zal te maken hebben met wat U en ons aanbelangt, onze beroepssfeer en de aanverwanten daarvan. Alles wat met spektakel, theater, show, opera, ballet en zelfs circus te maken heeft, kan en zal er aanbod komen.
Een magazine in vier kleuren, en voor de vereniging volkomen gratis. Daar waar voordien ons tijdschrift een groot deel van de lidgelden opslorpte, zullen wij van deze last helemaal zijn verlost. We kunnen dit geld nu voor andere dingen besteden en wachten daarvoor op Uw suggesties.
Een magazine-maker, die al voor verschillende beroepsdoelgroepen tijdschriften of magazines, zoals U wilt, uitgeeft, heeft een nummer van BASTT in handen gekregen en het goed bevonden, en

interessant genoeg om zich te begeven aan de uitgave van een magazine dat beoogt alle mensen uit het speltakelbedrijf en de ontspanningssektor te bereiken. Gezien wij met ons blad de idee hebben gegenereerd, wil hij deze uitgave niet maken zonder ons, maar vooral met ons.
In de redactieraad worden mensen van BASTT opgenomen en worden ook telkens een aantal pagina's voor BASTT-nieuws gereserveerd. Gezien we hier te maken hebben met iemand die van dergelijke uitgaven zijn beroep maakt, gaan we bovendien niet alleen de BASTT-leden bereiken maar ook een massa niet-BASTT-leden die via dit kanaal met ons zullen kennismaken en lid kunnen worden. Onze beperkte oplage wordt meer dan vertienvoudigd en daardoor ook ons bereik naar collega's toe uit aanverwante sectoren, waar we in oorsprong niet zo direct mee in kontakt kwamen, maar die verrijkend kunnen werken door het doorspelen van gegevens uit hun sektor, die ook voor ons bruikbaar zullen zijn.
We hopen dat U het nieuw blad met evenveel en liefst nog met meer belangstelling zal doornemen dan onze huidige BASTT-uitgave. Voor reacties en suggesties kan echter in het vervolg nog steeds terecht op het vertrouwde adres.
Wij laten U niet in de steek en naar wij hopen U ons ook niet.
Tot weldra in PROSCENIUM!

Jacques Berwouts.

AGENDA

Beurzen

18 - 23 september 1996 : Photokina - Keulen.
februari 1997 : SIEL - Parijs.
19 - 22 maart 1997 : T.T.-beurs USITT - Pittsburg (USA)
28 - 30 april 1997 : Showlight '97 - Gent.
3 - 5 juni 1997 : ShowTech ' 97 - Berlijn.

OISTAT - Agenda.

19 - 21 september 1996 : Commissie publicaties Györ (H)
26 - 29 oktober 1997 : Uitrvoerend comité - Halifax (CDN)
17 - 18 maart 1997 : OISTAT-Congres - Pittsburg (USA)

Verslag Oistat education commission Dresden 1996

Deze keer was de education commission te gast in de Hochschule für Bildende Künste te Dresden. We werden verwelkomd door Helmut Wagner, die naast zijn functie in de school ook vertegenwoordiger is voor Duitsland. Na de opening door voorzitter Heinz Bruno Gallée werden de volgende items voor de agenda weerhouden:
1. voorstel van Michael Ramsaur en Sjef Tilly rond doelstelling en werking van de commissie.
2. voorstel van Zweden i.v.m. lesgeversinex en scholenindex.
3. kontakten met de Hochschule
4. keuze van de nieuwe voorzitter

Het voorstel rond de doelstelling en werking van de commissie werd op enkele details na aanvaard. De discussiepunten waren vooral het taalgebruik en de nationale vertegenwoordiging. Wat betreft het taalgebruik is het inderdaad niet evident om voor een vergadering als deze een voertaal in te stellen. Uiteindelijk werd voorgesteld om een aanbeveling in de tekst op te nemen voor engelstalige vertegenwoordigers. De problemen rond de nationale vertegenwoordiging doen zich vooral voor in landen waar elke deelstaat een eigen vertegenwoordiging heeftt (Belgie, USA, China). Gezien dit probleem alle werkgroepen treft werd besloten de beslissing hierover over te laten aan de executieve comm. De essentie van de werktekst, de missieverklaring, werd unaniem goedgekeurd. De tekst luidt als volgt:

De educatieve commissie van OISTAT heeft tot doel de communicatie en de verstandhouding tussen opleidingen wereldwijd te vergemakkelijken. Door middel van communicatie over gemeenschappelijke interessepunten wil de commissie een forum creëeren voor professionele groei, researchprojecten ontwikkelen en informatie verzamelen en doorgeven. De commissie ontwikkeldt en verspreidt kennis rond opleiding in alle technische en scenografische vakgebieden binnen de theatersector. De commissie is er van overtuigd dat opleiding en training en de uitwisseling van informatie hierover essentieel is voor de verdere ontwikkeling van het theater in de wereld.

Voor Zweden formuleerde Gustaf Kull het voorstel om een inventarisatie te maken van leerkrachten die bereid zijn om in het buitenland opleidingen te verzorgen. Zweden centraliseert deze gegevens en verleendt

geïnteresseerden toegang.

In het bijzijn van leerkrachten en lln. van de Hochschule werden de opleidingsprogramma's van de deelnemende landen voorgesteld, waarna we een rondleiding kregen in de school.

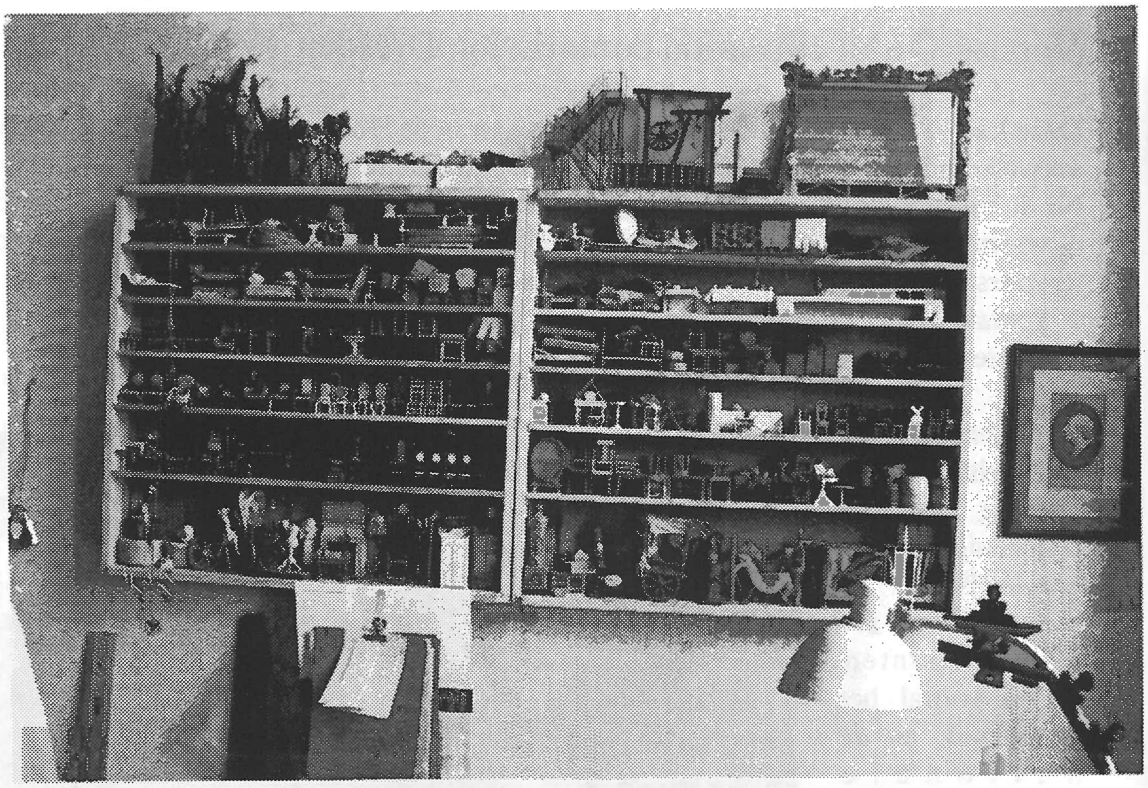

Een aantal elementen en visies in het opleidingsprogramma springen in het oog.
De opleiding duurt 3 jaar. Voor een ll. kan beginnen moet hij echter een jaar practische ervaring kunnen bewijzen. Het eerste jaar is gemeenschappelijk voor alle ambachtelijke richtingen. In het tweede jaar worden de specifieke vakken per vakgebied gegeven. Het derde jaar bestaat voor de helft uit stage. Er wordt veel belang gehecht aan de interpretatie van het ontwerp, de kennis van materialen en leveranciers en de brede algemene kennis van het theatergebeuren.
De opleiding bevat een aantal "ambachtelijke" richtingen en een richting ontwerp.

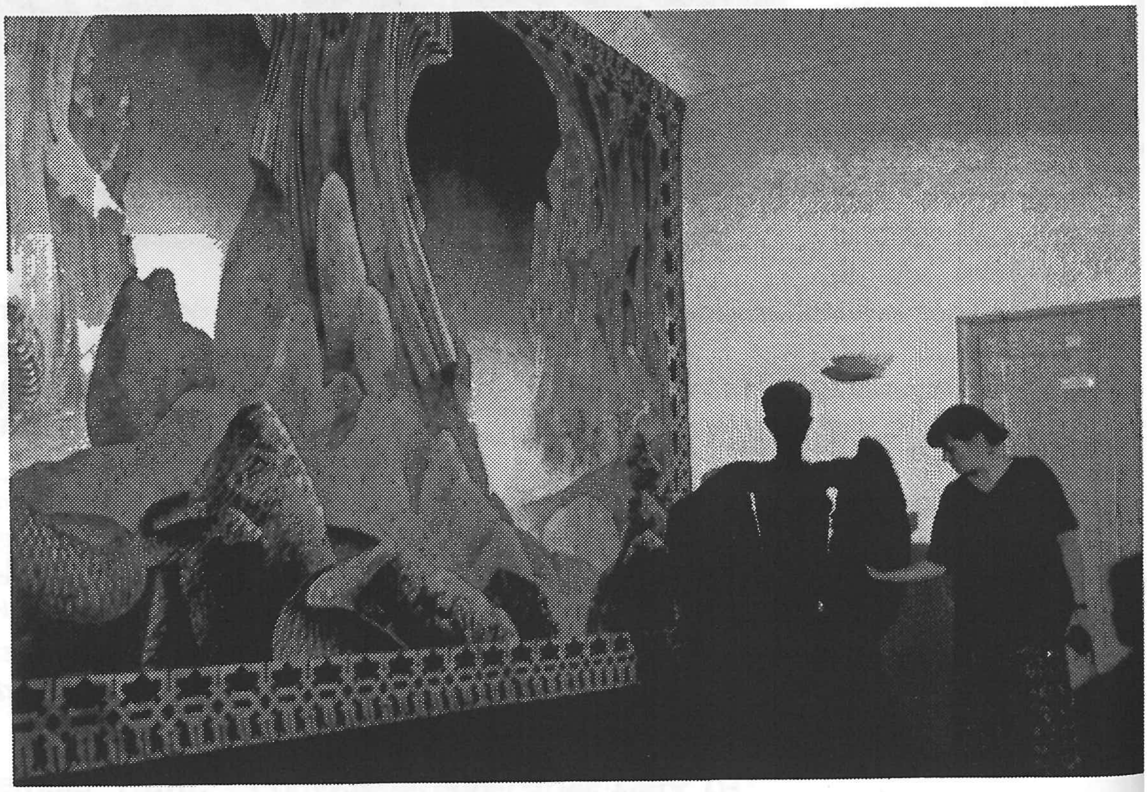

De afdeling Theatermalerei (tekenen en schilderen) leert vooral het bij ons zo goed als verloren gegane vak van

doekschilder aan. Aan de hand van een afbeelding leren de leerlingen fonddoeken te beschilderen.
In de afdeling 3D worden beelden maar ook andere driedimensionele vormen als mouluren gemaakt.
De afdelingen kostuum, maskers en pruiken geven een specialisatie van deze vakgebieden naar theater toe.
De ontwerpafdeling leidt in tegenstelling tot de vorige afdelingen die vooral de uitvoering beögen op tot het ontwerpen van al dit moois.

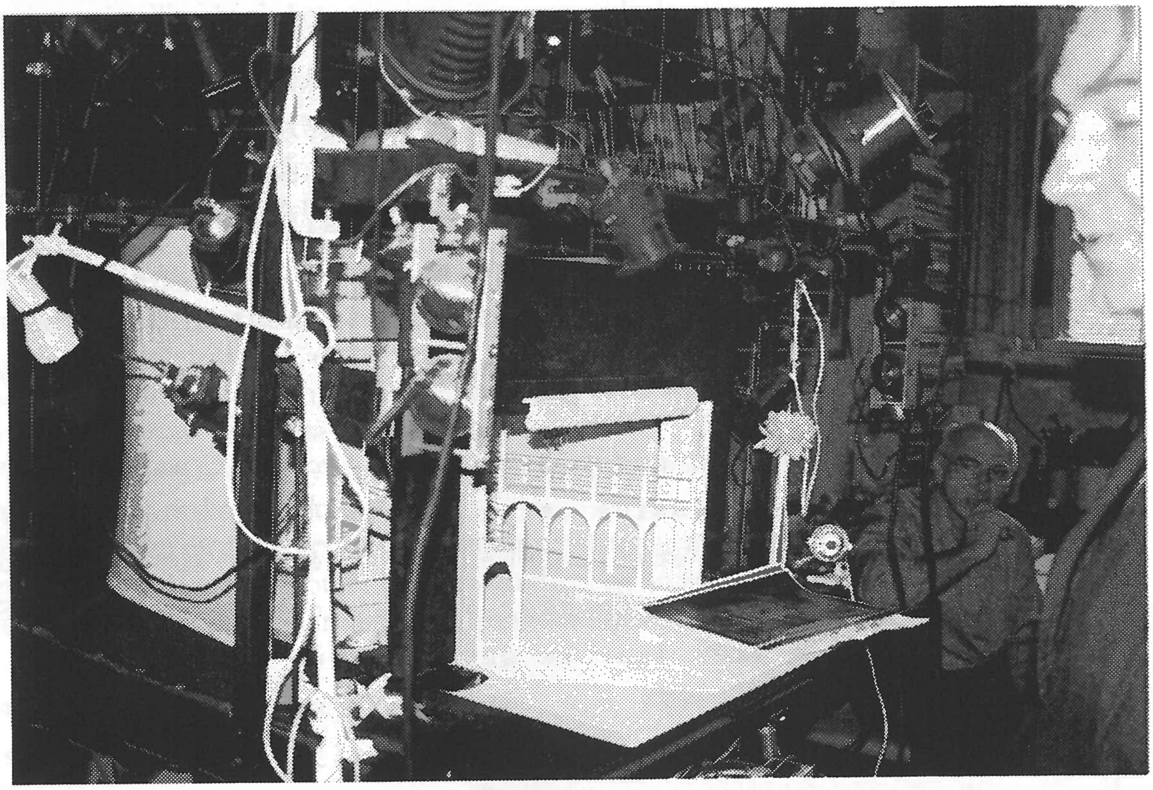

Voor de ontwerpers staan er maquettes ter beschikking om bv. changementen of licht op schaal uit te proberen. Vooral het schaalmodel voor belichting is een staaltje van (Oost)Duits ambachtmanschap. Voor de aankleding van de schaalmodellen kan men putten uit een miniatuur "fundus".

Licht en klanktechniek worden aan deze school niet onderwezen daar ze deel uitmaken van de technische faculteit.

Het volgende punt op de agenda was de keuze van een nieuwe voorzitter. Kandidaten waren Sjef Tilli (NL), Pamela Howard (UK) en Michael Ramsaur (USA). Na twee ronden werd Michael Ramsaur als voorzitter aangeduid.

Bij informele contacten met Zweden en Zwitserland rond de evolutie in opleidingen bleken sterke gelijkenissen in de methodes. Zo wordt in de eerste plaats opleiding gegeven aan reeds actieve technici en wordt vooral gewerkt met lesgevers die in de praktijk staan. Hieruit ontstondt het idee om met deze landen intens verder te werken rond methode. Een eerste stap is de inventarisatie van de behoeften zoals geformuleerd in Engeland, Frankrijk en Duitsland. Bedoeling is om uit deze documenten een gemeenschappelijke basis te distileren zodat de opleidingen beter aansluiten op het Europees niveau.

In het kursusaanbod voor dit seizoen zijn de eerste inzichten hierover reeds verwerkt.
Wie meer informatie wil over opleidingen in binnen of buitenland kan me altijd bellen op 03/230 15 53 of faxen op 03/281 12 75.

Chris van Goethem

OISTAT - NIEUWS

Begin juli ontvingen wij een alarmerende brief van het Secretariaat-Generaal van de OISTAT. Onderwerp van die brief was de subsidie die tot dit jaar door het Nederlandse Ministerie van Cultuur werd toegekend om de werking van het Secretariaat-Generaal, dat in Nederland gevestigd is, toe te laten.

In december 1995 richtte het Uitvoerende Comité van de OISTAT een aanvraag tot subsidiëring voor de periode 1997-2000 aan het Ministerie van Cultuur. De beslissing hierover lag bij Staatssecretaris dhr. A. Nuis. De Raad van Advies oordeelde dat "OISTAT moet gefinancierd worden door de aangesloten organisaties". Dat betekent dat dhr. Nuis "nee" heeft gezegd tegen subsidiëring.

Er zijn tal van argumenten om de heer Staatssecretaris te vragen omop zijn beslissing terug te komen. In een uitgebreide brief maakte het Secretariaat-Generaal deze argumenten duidelijk.

Het komt erop aan de heer Nuis te overtuigen om OISTAT gedurende de komende vier jaar te subsidiëren.

In die brief wordt o.a. duidelijk gemaakt wat de implicaties voor de nationale centra zouden zijn, moesten zij zelf voor de financiering van OISTAT instaan.

Dit zou namelijk betekenen dat elk nationaal centrum een jaarlijks lidgeld zou moeten betalen van 2500$. De consequentie hiervan zou zijn dat de helft van de aangesloten landen niet meer in staat zou zijn om het lidgeld te betalen. Het Secretariaat-Generaal noemt dan een aantal landen waarvoor dit zeker het geval zou zijn . Zij refereren naar de landen uit de vroegere communistische invloedssfeer en naar Derde Wereldlanden. Voor ons part mag men er gerust België bij rekenen. BASTT krijgt namelijk geen subsidie en kan met eigen middelen onmogelijk 2500$ per jaar ophoesten.

Het Secretariaat-Generaal dringt er bij de nationale centra op aan dat zij op hun beurt een protestschrijven aan de Staatssecretaris voor Cultuur van Nederland zouden richten.

BASTT heeft zich hierbij aangesloten.

Dré Darden

THEATERTECHNISCHE BEURS

BTT, Dresden 1996

Deze beurs werd georganiseerd door DTHG (Deutsche Theatertechnische Gesellschaft). Het was een kleine beurs met de nadruk op mechanica en dan meer bepaald automatisatie van mechanika.
Er waren enkele interessante nieuwigheden:
Zo was er een genie-tower die op een tribune over de stoelen kan gezet worden.
Een motor met meervoudige trommel die vertikaal opgesteld wordt en niet breder is dan een gemiddelde handtrek. Ideaal om handtrekken te automatiseren. Een vinding van Waagner-Biro.
Een interessant en vooral veilig idee is het reserveren van een gedeelte van een computermonitor voor een beeld van de scene.
Gerriets had o.a. een motor die op een gordijnrail rijdt voor het aandrijven van zware voordoeken. Uiteraard zijn andere toepassingen denkbaar.
Een kompact 6 kanaals dmx switchpack van Cale lijkt een leuke aanvulling op de standaarduitrusting van schouwburg en reizend gezelschap.
Ook de slagvaste mobiele voedingskasten van Indu Electric Gerber GMBH zijn een positieve evolutie in sterkstroomvoorziening. Ze zijn modulair uitgevoerd en voldoen aan de CE normen.
Hummig Effects was aanwezig met cursussen special effects en vuurwerkmaken waarbij de leerboeken appart verkrijgbaar zijn.
Een van de nieuwigheden hierbij was een schuimkanon dat in kombinatie met licht ook kan gebruikt worden ter vervanging van grote vuureffecten.
En eindelijk heb ik een katalogus van C. Adolph, de specialist in koupillen, scharnieren en hang- en sluitwerk voor theater op de kop getikt.
Een aantal bedrijven demonstreerden electrische, semi-automatische en computergestuurde trekken. De nadruk lag hierbij op een grotere betrouwbaarheid en groter bedieningsgemak.
Het was in elk geval een beurs waar (voor de Belgische markt) een aantal nieuwigheden en trends te zien waren.

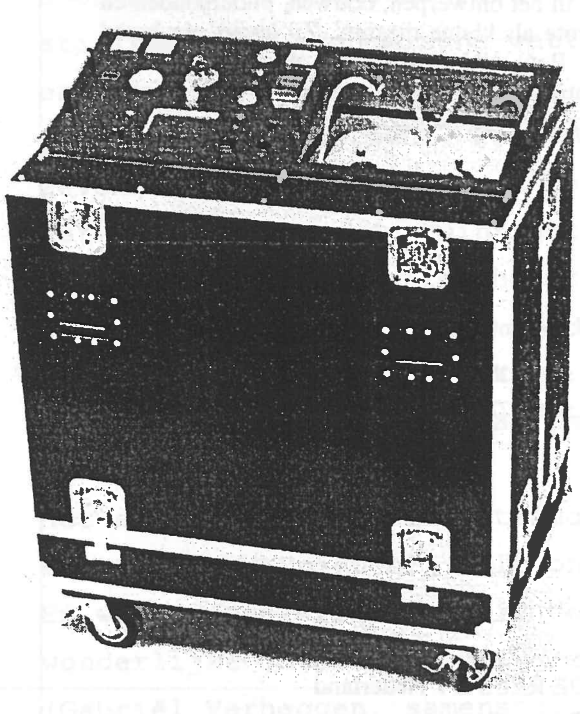

Abb. 3: Schaum-Manager; Steuergerät mit Einstell-möglichkeit der Schaumqualität über Bildschirm

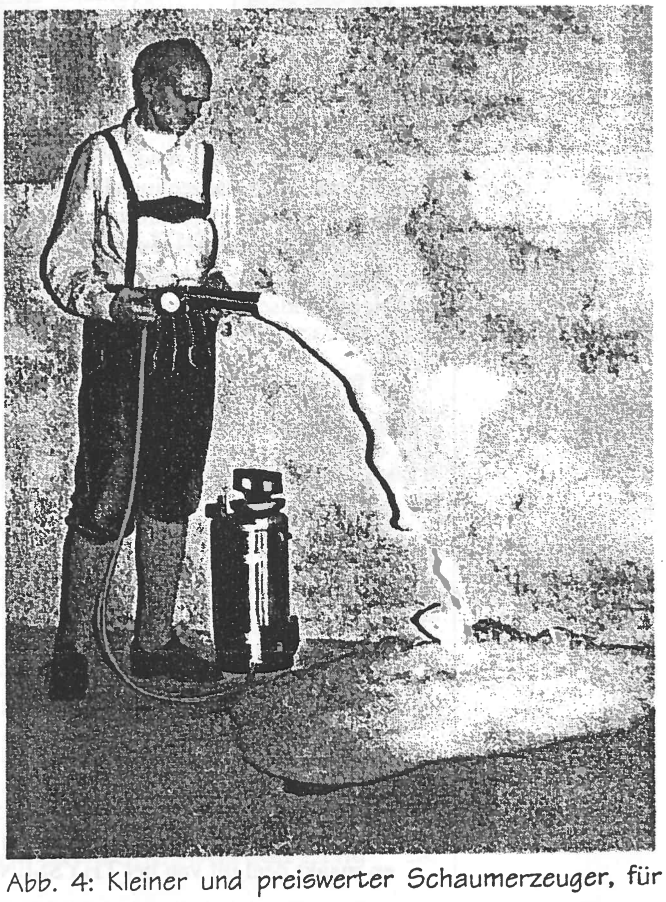

Abb. 4: Kleiner und preiswerter Schaumerzeuger, für feuchten Schaum, der kein Steuergerät erfordert

Toneel installaties

Leveringsprogramma

Brandscherminstallaties
Vaste en beweegbare licht- en inspektiebruggen
Hefpodia en orkestliften
Beweegbare zaalvloeren
Projektieschermen, vast of kantelbaar
Handbediende en elektrische decortrekken
Kontragewichten

Klankplafonds
Hefdeuren
Gaaswanden
Lichttorens
Decorliften
Draaischijven
Elektro-takels

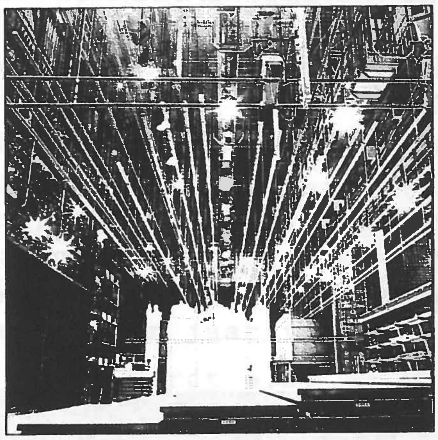

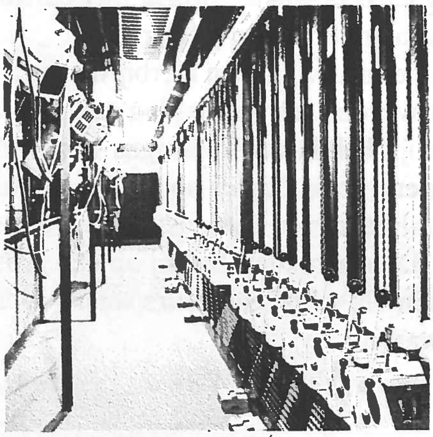

De Reus NV heeft reeds vele jaren ervaring in het ontwerpen, bouwen, onderhouden en renoveren van toneelinstallaties in zowel grote als kleine theaters. Zij levert een breed scala van toneel technische installaties. De Reus NV is in België aktief en levert en monteert momenteel toneel technische installaties in de Koninklijke Opera te Gent en in het Bourla Theater te Antwerpen. In 1990 leverde zij een orkestpodium voor de Koninklijke Nederlandse Schouwburg in Gent.

Voor informatie, studie en vrijblijvend bestek, neemt u kontakt op met:

DE REUS NV
KALEWEG 20
9030 GENT

Telefoon : (09) 226 82 88
Telefax : (09) 227 83 00
België

De Reus NV is een dochter van THYSSEN DE REUS BV Nederland
en maakt deel uit van het THYSSEN concern.

DE ONGEBOUWDE THEATERS VAN AMSTERDAM

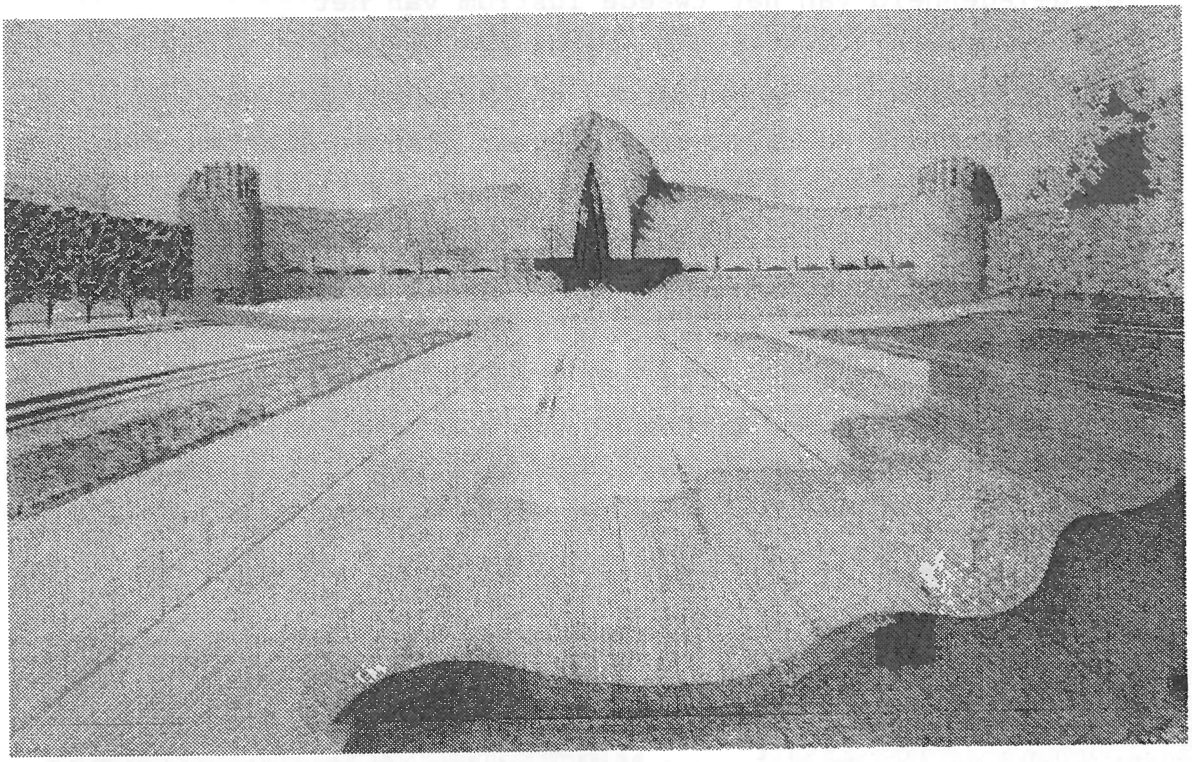

H.Th. Wydeveld
Perspectieftekening van Het Grote Volkstheater (1919)
gesitueerd in het Vondelpark te Amsterdam

" Het uiterlijk van de stad, dus ook dat van Amsterdam, is het resultaat van ontwerperswerk. Dat betekent: andere ontwerpers, andere stad. De volstrekte willekeur die uit deze bewering kan voortvloeien, wordt - gelukkig - danig getemperd door algemeen geldende bouwvoorschriften, door gangbare stijlen, door economische wetten, door schoonheidscommissies en, niet in de laatste plaats, door het cultuurhistorisch besef van de architect. Daarom bestaat er een herkenbaar zeventiende-, achtiende- en negentiende-eeuws Amsterdam. Het Amsterdam van de twintigste eeuw kent verschillende gezichten, met als uniek hoogtepunt dat van de Amsterdamse School. Een stijl die tot in de finesses door de ontwerpers in baksteen werd uitgewerkt.
Zo is die enige stenen stad Amsterdam tot stand gekomen.
(...)
Het aantal plannen dat uiteindelijk gerealiseerd is, valt echter in het niet bij alle ontwerpen die ooit gemaakt zijn. En wie de papieren stad uit de archieven opdiept, komt tot de wonderlijke ontdekking dat deze met theaters overwoekerd is."
(Gabriël Verheggen, samensteller van de tentoonstelling 'De ongebouwde theaters van Amsterdam')

Ter gelegenheid van het tweede lustrum van het theaterfestival werd op 1 augustus een tentoonstelling geopend gewijd aan de ontwerpen en theaterdromen van architecten die de afgelopen 150 jaar plannen maakten voor schouwburg- en theaterbouw in Amsterdam. Het zijn nooit gerealiseerde plannen die een opmerkelijk inzicht geven in toneelidealen en stadsplanologie, waarbij architecten als ware utopia-bouwers steeds opnieuw getracht hebben hun dromen waar te maken. Uit de circa 500 verschillende ontwerpen die in aanmerking kwamen, werden er een dertigtal geselecteerd, die de stad onmiskenbaar een ander aanzicht zouden hebben gegeven.

Een lange houten wand, opgesteld in de lengterichting van de Passage van het Muziektheater van Amsterdam, poogt op een creatieve manier de aandacht te trekken van de argeloze voorbijgangers op deze toch wel uiterst merkwaardige documenten.
De wand is namelijk voorzien van diverse openingen, laden, draaiende panelen, kijkspleten en -gaten, en dgl., zodat door manipulatie de toeschouwer langzaamaan kan indringen in de visionaire (theater)-wereld van de ongebouwde theaters achter het scherm.
Zo ontdek je na wat zoekwerk het ontwerp dat de Utrechtse ontwerper en architect Mart van Schijndel tekende voor de eventuele huisvesting van Toneelgroep Amsterdam in de voormalige gashouder op het terrein van de Westergasfabriek aan de Harlemmerweg.
Aktueler zijn de plannen voor het Bellevue-complex tussen de Marnixstraat en de Leidsekade (achter de stadsschouwburg en de Americain).
Het is een complex met theaters en bioskopen waar Toneelgroep Amsterdam de hoofdbespeler moest worden en waarvoor zowel Mart van Schijndel als Kees Spanjers ontwerpen voor tekenden.
Het idee om de stadsschouwburg uit te breiden op deze plek bijkt echter ook niet nieuw: immers, reeds tussen 1928 en 1936 werden door architecten J.M. van der Mey en J.H. Grolle plannen getekend voor "De Amsterdamsche Groote Schouwburg".

Met vier draaischijven, acht liften en twaalf vaste toneelwagens konden minimaal zeventien changementen simultaan worden uitgevoerd. Qua techniciteit doet dit denken aan het Parijse "Théâtre Pigalle" (architect Siclis, 1929).
Het schouwburgcomplex voorzag in drie theaters: de Wagner-schouwburg met 2000 plaatsen, de Vondel-schouwburg met 1100 plaatsen en het intiem theater met 350 plaatsen.
Op de tekeningen is te zien dat het theatercomplex als "een dikke staart" tegen de Americain is aangeplakt.
Een van de versies heeft een uitstulpende gevelpartij met vertikale uitsprongen in transparante glazen bouwstenen,en een trapsgewijze terugtrekkende bovenbouw in glas, typisch voor de dertiger jaren, maar ook heel aktueel!

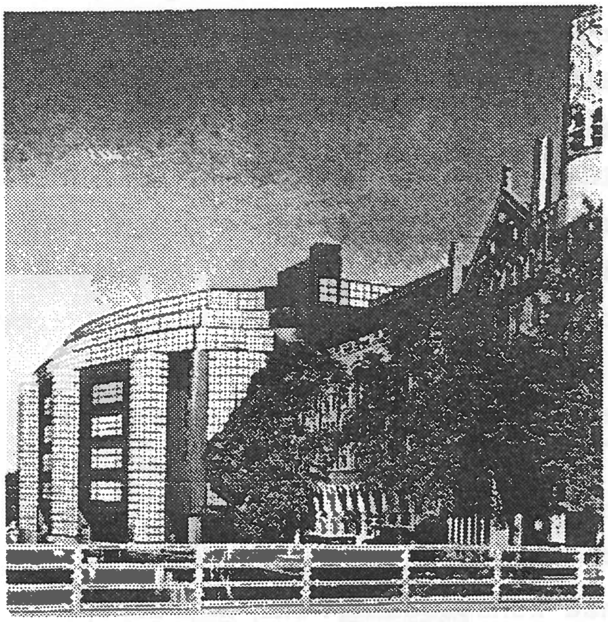

J.M.van der Mey en J.H.Grolle
ontwerp Bellevue-complex 1928-36

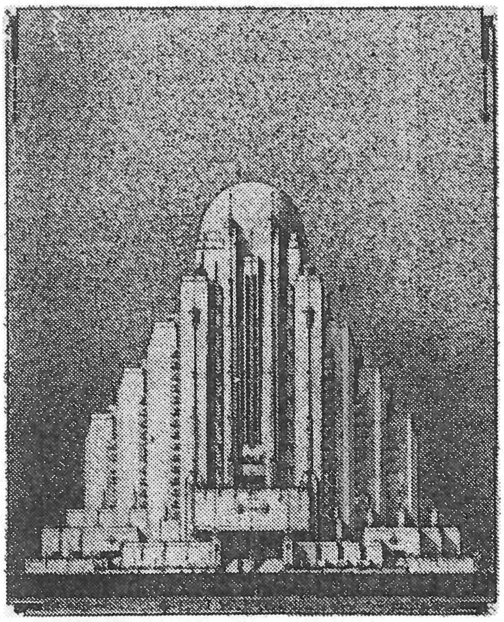

J.J.B.Franswa
Studieontwerp voor schouwburg 1924

Uit die zelfde periode dateert ook het winnende prijsvraagontwerp van J.F. Staal voor een operagebouw op het museumplein (1924 - 1925). Men besefte toen nog niet dat het tot 1986 zou duren vooraleer Amsterdam over zijn muziektheater zou beschikken, na talloze wijzingen van locaties en ontwerpers.

Sommige tekeningen vallen op door de prachtige inkleuringen met pastel, andere door hun expressieve vormgeving. Dat is het geval voor het afstudeerproject van J.J.B. Franswa (1924), "een expressief mollig torenwoud met een koepel op het zuiver symmetrische hoofd", dat eerder weg heeft van een reusachtige kathedraal dan van een schouwburg.

Ook de ontwerpen van W. Noorlander voor het Amstel Theater (1921) en van C. Feltkamp voor het concertgebouw aan de Apollolaan (1924) vertonen deze fantastische expressiviteit eigen aan de Amsterdamse School.

In de tentoonstelling staan de projecten min of meer chronologisch gegroepeerd per plek. Op die manier wordt de relatie met de stad het duidelijkst voorgesteld.
De situering binnen de evolutie van het theatermaken zelf, wordt hierdoor iets waziger, zodat het aan te raden is de bijhorende publicatie, met plattegrond van Amsterdam en uitvoerig geïllustreerd, ter hand te nemen. De auteur, Max van Rooy, geeft hierin de nodige achtergrondinformatie, zowel stedebouwkundig, politiek en theatraal. Het boek begint in het Vondelpark en eindigt er. Terecht legt van Rooy hiermee de nadruk op de figuur van H.Th. Wijdeveld (1885-1987) en zijn ontwerp voor "het Groote Volkstheater" in een hernieuwde aanleg van het Vondelpark (1918).
"Van alle nooit gebouwde theaters in Amsterdam is het Groote Volkstheater van de visionaire architect H.Th. Wijdeveld het sterkst aanwezig. Het is het meest bestaande ongebouwde theater van de stad.
Wijdeveld ontwierp de enorme gewelfde schelp omstreeks 1918 voor een magistrale plek in het Vondelpark. De uitdagende entree kreeg de vorm van een naar de hemel reikende vulva in het midden van twee gespreide vleugels. Een halve eeuw later zouden de Nana's van de Franse kunstenares Niki de Saint Phalle het dichtst in de buurt van Wijdevelds verbeelding komen. Het reusachtige exemplaar lag op haar rug: een bijna dertig meter lange vrouw-kathedraal met tussen haar benen een ronde toegangspoort die volwassen mensen in rechtopstaande houding kon ontvangen. Eenmaal binnen was er van alles om bij weg te dromen, zoals een planetarium in de linkerborst en een non-stop Greta Garbo-filmprogramma in een van de armen. Het beeld werd in de jaren zestig aan het Stedelijk Museum in Amsterdam ter tentoonstelling aangeboden, niet ver van de plek waar Wijdeveld in gedachten zijn vrouw-theater had neergevlijd. Maar de directie van het Stedelijk sloeg het aanbod af en de mollige, vrolijk beschilderde oervrouw heeft in Amsterdam evenmin bezoekers in haar drie verdiepingen

tellend interieur mogen verwelkomen als de sensuele creatie van Wijdeveld in het Vondelpark. Het Volkstheater was door Wijdeveld bedoeld als apotheose van een door hem ontworpen reconstructie en uitbreiding van het Vondelpark. Hij vond dat stadsparken moesten meegroeien met het "metropolische lichaam" en dat zij moesten veranderen in monumentale stedelijke ruimtes met waterpartijen, veel streng geregisseerd groen en hoge gebouwen langs brede lanen."
(Max van Rooy)

In het tijdschrift "Wonen - TA/BK" nr 22 van 1981 vond ik volgende omschrijving van het project van Wijdeveld door Nic. H.M. Tummers: "Het project heeft een lengte-as van twee kilometer en strekt zich in Amsterdam uit van de gevangenis achter het Leidsebosje (de gevangenis inbegrepen) tot en met het westelijk einde van het Vondelpark aan de Amstelveenseweg. Het is een samenlevingsproject, waarin de gevangenis vervangen is door een nieuwe schouwburg, waarin verenigingsgebouwen, openluchttheater, sporthallen en kinderbaden voorkomen en de hoofdwegen uitmonden op het plein voor het Volkstheater.

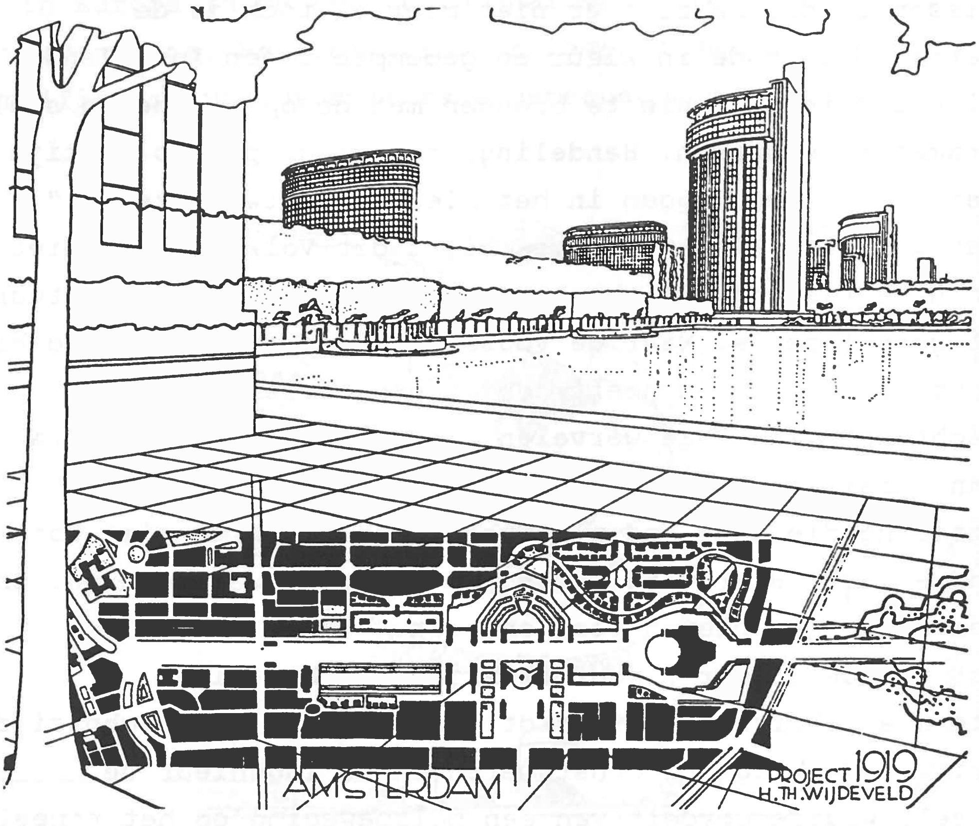

H.Th.Wydeveld
Het Grote Volkstheater (1919)
Een perspectivische schets en de plattegrond van het ontwerp

Dit project ontleent zijn grote betekenis in de architectuurgeschiedenis aan het feit dat het a) een reconstructievoorstel inhield voor de situatie rond het Leidseplein/Vondelpark te Amsterdam; dat het b) ook een voorstelling gaf van de gebruikersmogelijkheden en dat het c) een architectonische vorm presenteerde (front en plattegrond van het theater zelf) met diepe sociaal-psychologische gronden. Het voorstel sneed in op het ter plaatse bestaande vormenveld dat een resultaat was van dat onderdrukkend produktiestelsel; bood een marsveld aan de zich bevrijdende onderdrukten en liet een architectonisch hoofdtype zien dat gelijktijdig met het beeld van onderdrukte ervaringen als ook met bevrijdende bewegingen verbonden was.
Wijdeveld schreef zelf bij zijn Volkstheater: "De amfitheatergewijze oplopende zalen zullen liggen ter weerszijden der speelruimte, die in onmiddellijke verbinding staat met de grote ingangen van het theater, waardoor de spelers als afgezanten der arbeidende mensen buiten het theater (...) naar binnen treden.
Het toneel wordt in de architectuur van de grote algemene binnenruimte opgenomen en loopt onmiddellijk over in de grote zalen der toeschouwers, waarmede het dus een geheel vormt. Coulissen en decors zijn er niet meer en toch is de achtergrond door de in kleur en gedempte tonen invallende verlichting in harmonie te brengen met de op te voeren spelen en dramatische werken. Handeling, beweging, plaats en tijd zullen opgesloten liggen in het nieuwe dichtwerk zelve."
In het werk van Wijdeveld verschijnt dit Volkstheater niet als een verrassing. De theaterzetting van zijn architectuur heeft geschiedenis. Maar de voorstellingen die Wijdeveld bij dit ontwerp voor ogen heeft, geven een teveel aan verwachtingen weer; ze wervelen als de dansen van Isadora Duncan. Haar weg ging tot in de jonge Sovjet-Unie. De omwenteling die daar had plaatsgevonden was hier niet tot stand gekomen. Hier werd bewonderd wat daar werd gedaan. En de verwachtingen bleven voor ons uit.
"Eerst als de acteur", schreef Wijdeveld bij zijn theaterplan, "zich bewust wordt van de daden der technici die een rivieroverbrugging construeren en de ingenieur de culturele waarde gevoelt van een polsbeweging op het toneel;

eerst als de architect weer in de schoonheid van een ritmisch gesproken drama opgaat en de schilder siddert voor het lijnenspel en de ingenieuze vinding ven de propeller ener vliegmachine; eerst als de musicus de schoonheid aanvoelt van het asfalt der straten en de fabrieksarbeider ten volle beseft dat hij meewerkt op de onnaspeurlijke wegen van kunst en rechtvaardigheid; eerst dan zullen zij de weg gevonden hebben naar een nieuwe samenleving."
Deze verbeelding kreeg niet meer ruimte dan de omvang van (het tijdschrift) "Wendingen" (1919) toeliet.
Door zijn manier van werken met fantasie en door zijn opportunisme dat erop was gericht om te realiseren, is het werk van Wijdeveld een mise-en-scène van architectuur geworden. Dit werkproces en de resultaten ervan werden gesteund door de bijzondere sociaal-culturele belanstelling voor het theater in de periode waarin de jonge Wijdeveld gevormd werd (geboren 1885, vierendertig jaar toen hij het Volkstheater ontwierp): de periode van de Vredesbeweging, de tijd tussen de bouw van de Basilique du Voeu National op Montmartre en de bouw van het Vredespaleis in Den Haag. Zowel in Frankrijk, Engeland als in Duitsland gold in diezelfde tijd het theater als symbool van hoge cultuur. De theaterbouw nam in Europa in de eerste 25 jaar van deze eeuw met het zesvoudige toe. Het Volkstheater leverde daarbinnen de identificatie van de culturele gemeenschappelijkheid."

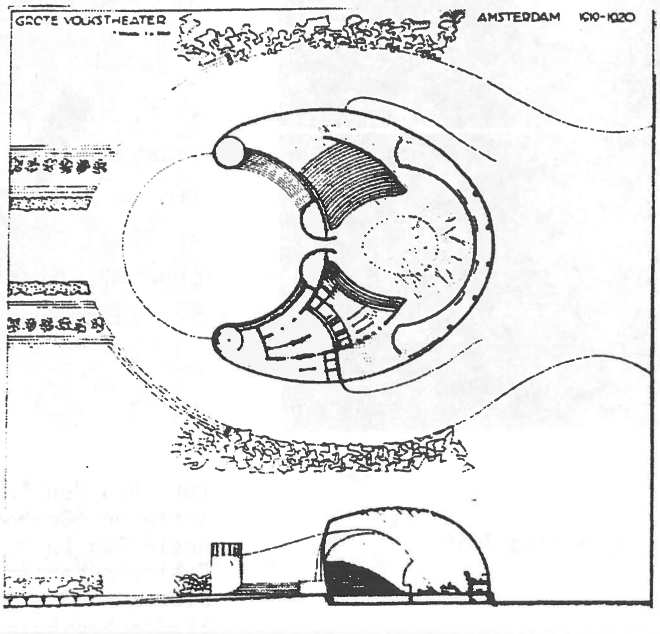

H.Th.Wydeveld
Het Grote Volkstheater
Plattegrond en doorsnede van het theatergebouw

Wat niet op de tentoonstelling te zien is, maar interessant om weten, zijn de decorontwerpen die Wijdeveld in die periode maakte voor Verkade. De meest bekende zijn deze voor "Gijsbrecht van Aemstel" van Vondel (1918), "Hamlet" van Shakespeare (1919) en "St. Joan" van B. Shaw (1925).
Het zijn architecturale proscenium-decors in de lijn van deze van Jouvet en Copeau (Le Vieux Colombier, Paris, 1913 - 1924) en van Delâcre en Moulaert (Théâtre du Marais, Brussel, 1921 - 1925). Ze sluiten alzo aan bij de internationale Avant-Garde.
"Wat deze ensceneeringen gunstig gemeen hebben is een zoeken naar verbeelding door sterker aandeel van het licht of een voorbijgaan van het gezette decor en de plaatsing van een stuk architectuur in decoratieve gordijnen of gordijnen die een onbegrensde ruimte oproepen. De dramatische bouw wint veld - Wijdeveld's Hamlet verlaat het eerst duidelijk de

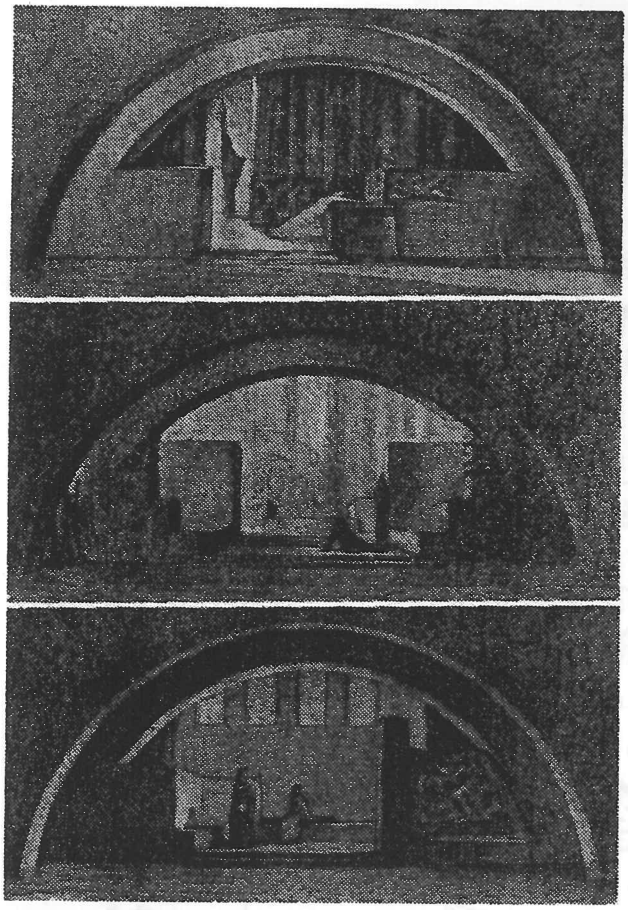

H.Th. Wydeveld
Hamlet
Verkade's vijfde opvoering 1919

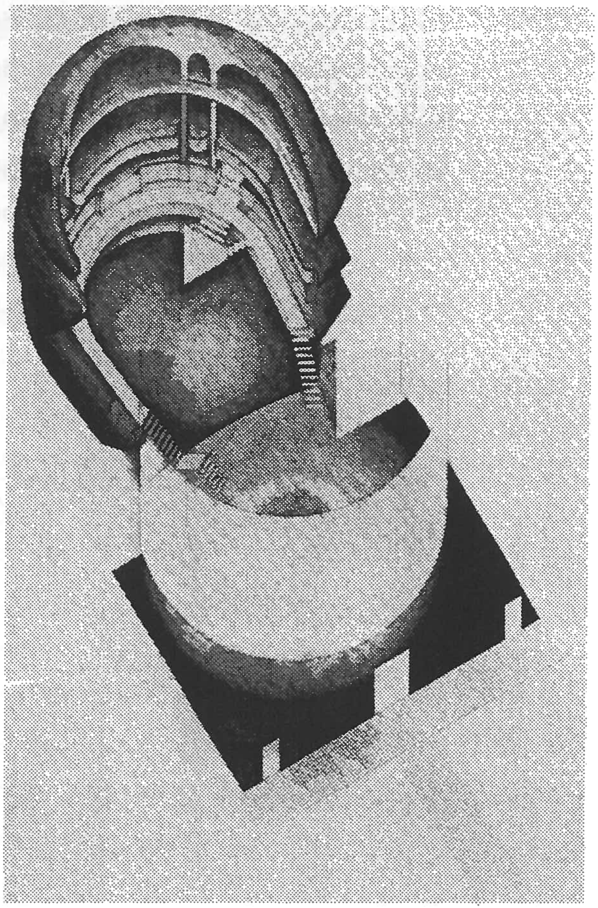

Paul Van den Berg
Antigone (Sophocles)
Regie Ton Lutz
Publiekstheater 1981
Niet gerealiseerde scenografie in de Stadsschouwburg te Amsterdam

nabootsende vorm van bouwen -; een richting die op formeele tooneelbouw uitloopt, teekent zich, zij het gebrekkig, sterker af." (J.W.F. Weremeus Buning in "Het Tooneeldecor", uitg. "De Toegepaste Kunsten in Nederland" een reeks monografieën over hedendaagsche sier- en nijverheidskunst - Rotterdam 1923 - W.L. & J. Brusse's uitgeversmaatschappij.)

De relatie tussen enscenering en architectuur was voor Wijdeveld het cruciale uitgangspunt van zijn ontwerp voor het Vondelpark. Wijdeveld had duidelijk voor ogen hoe het kon worden ingevuld, en dit vanuit zijn eigen ervaring binnen theater en maatschappij. Daarom is het ook geen kopie geworden van een reeds bestaand model.

Net zo moet de scenograaf bij het ontwerpen van een toneelbeeld de bestaande architecturale ruimte voor ogen houden. Ik denk hierbij aan het ontwerp van Paul Van den Berg voor "Antigone" van Sophocles in regie van Ton Lutz (Publiekstheater 1981). Het niet gerealiseerde project betreft een herinrichting van de Stadsschouwburg waarbij de speelruimte de zaal binnendringt. In de buurt van de koninklijke loge zou Creons territorium komen. Van daaruit zou de eerste rij van de balkons veranderd worden in een gebied waar het koor zich kan bewegen. Aan beide kanten van het toneel zijn trappen.

Wellicht zou het interessant zijn de studie van niet-gebouwde theaterarchitectuur door te trekken naar niet-opgevoerde ensceneringen.

Luc Dhooghe.

TENTOONSTELLING "De ongebouwde theaters van Amsterdam"
Locatie: Passage Stadhuis/Muziektheater Amsterdam
Periode: 2 augustus tot en met 22 september 1996
van 9.00 tot 23.00 uur
Samenstelling: Gabriël Verheggen en Ingrid Scheper
Vormgeving: WAT-ontwerpers (Utrecht)

CATALOGUS
Auteur: Max van Rooy
Vormgeving/druk: Stadsdrukkerij Amsterdam
Verkrijgbaar: Stadsboekhandel Amsterdam, prijs 24,95 FL
64 pagina's - 103 Z/W foto's
ISBN: 9053660682

TRANS EUROPEAN MUSIC n.v. s.a.

importeur voor belgië van volgende merken: • APHEX • BSS • CREST • CLEARCOM • dbx • H/H • KLARK TEKNIK • LEXICON • MICRON • MEYER SOUND • SOUNDCRAFT • TURBOSOUND •

Ontwerp, advies, voorstudie, begeleiding tot en met realisatie van uw project. Gebruik van John Meyer's "SIM" equalisation, computergestuurde metingen voor een perfekte afregeling van uw geluidssysteem.

referenties: Bourla schouwburg Antwerpen • Opera Gent • Koninklijk Ballet van Vlaanderen • Koninklijk Jeugdteater Antwerpen • KNS Antwerpen • deSingel Antwerpen • BRTN Amerikaans Theater • CC Hasselt • CC Strombeek-Bever • CC Genk • Dommelhof Neerpelt • De Zandloper Wemmel • CC Bornem • Casino Beringen • Provincieraadszaal Antwerpen • NTG Gent • CC Ravels • Vooruit Kunstencentrum • enz ...

PONTBEEKLAAN 41 • 1731 ZELLIK
tel. 02/ 466 50 10 • fax 02/ 466 30 82

DESIGN EXPRESS

C.A.D. T.E.K.E.N.B.U.R.O

heeft voor u DE 4 LEIDERS IN CAD:

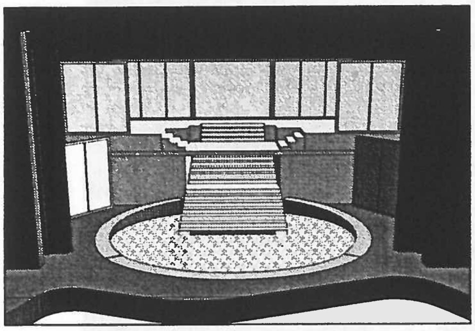

MINICAD

2D/3D, spreadsheet, database, macro's en animatie. Volledig Nederlandstalige versie met interactieve les-CD. Het meest gebruikte CAD-pakket, nu ook in WINDOWS versie.

Enkele mogelijkheden:
- 2D/3D intelligente cursor
- vulkpatronen en lijnarceringen
- 2D/3D DXF in- en uitvoer
- polylijnen (bézier en kubisch)
- verschillende schalen op één blad
- toleranties
- onbeperkt aantal layers en klassen
- mechanische projecties
- 3D dak- en vloerfuncties
- associatieve bemating
- booleaanse operaties (uitsnijden en toevoegen van vlakken)

FORM • Z

De ultieme 3D modeler

STRATA StudioPro

Het meest perfecte fotorealistische beeld

TREE

De enige echte 2D & 3D modeler voor bomen, struiken en palmbomen. De gecreëerde bomen worden via 3D DXF of PICT ingelezen in andere CAD-programma's

KONINGIN ASTRIDLAAN 56
B-2800 MECHELEN
TEL.: 015/ 20 28 28
FAX: 015/ 20 28 68

Lokeren, 20 juni 1996

Beste,

Op vraag van sommigen onder u, organiseert BASTT en driedaags bezoek aan Londen.
Voorlopig staat alleen vast dat we 2 theatervoorstellingen bezoeken, waaronder een blik achter de schermen van een technisch sterke voorstelling.
We vertrekken op donderdag 26 december zo vroeg mogelijk in Antwerpen (Holiday Inn). Er is ook een opstapplaats voorzien in Gent (Flanders Expo).
Vandaar gaat het met de bus naar Calais waar we inchecken in "Le Shuttle" om de tocht verder te zetten onder het Kanaal.
Rond de middag komen we aan in Londen. Hoe het programma in Londen er zal uitzien, wordt later meegedeeld.
Suggesties van uw kant zijn welkom, vb. een stadsrondrit, bezoek aan Soho, the tower ....
Er zal zeker mogelijkheid zijn om vrij aan "kerstshopping" te doen bij Harrods, Fortnum and Mason en de vele andere typisch Britse winkels. Gedurende ons verblijf zijn er immers reeds koopjes in Londen.
In Londen verblijven wij in het hotel "Stanley House", vlakbij Victoria Station, Belgravia Road. Het ontbijt is op z'n Engels. De toeslag voor een eenpersoonskamer bedraagt 500fr. per nacht.
Op 28 december vangen wij de terugreis aan rond 17 u. plaatselijke tijd. We zijn dan terug in Gent rond 24.00 en rond 01.00 in Antwerpen.
Er is mogelijkheid tot tax-free shoppen in de terminal van "Le Shuttle" (heenreis : Calais, terugreis Folkestone). U kunt er de toegelaten hoeveelheid alcoholische dranken, sigaretten en parfumerie-artikelen aankopen aan prijzen tot - 30 %.
Wie een geschikt eindejaarscadeautje zoekt voor zijn / haar partner is deze reis zonder twijfel een geschikte uitkomst.
Voor de verplaatsing heen en terug met de bus, "le shuttle", het verblijf in Londen (2 nachten) betaalt men 5000 fr./persoon. Bezoeken aan musea, theatervoorstellingen,enz. zijn niet in de prijs begrepen.
De typisch Londense kerstsfeer krijgt u er gratis bij !

Inlichtingen :
Eric Van Droogenbroeck
Sint-Jozefstraat 20
9160 Lokeren
tel. 09/348 79 26
werk : 09/340 50 63

Verslag kursus Tongeren 1996

Het zit er weer op, 35 kursisten volgden de kursus in Tongeren. Er was veel zon en een goede sfeer. De motivatie lag erg hoog, allemaal mensen die iets willen maken van hun beroep.

De beoordeling door de kursisten was over het algemeen positief. Rond veiligheid en structuur van theater waren er wel een aantal bedenkingen. Dit vraagt denk ik om een stuk verantwoording.
Op de vraag waarom algemene veiligheid in de kusus zit i.p.v. te werken aan concrete maatregelen is het antwoord dubbel. Ten eerste gaan we er van uit dat concrete veiligheidsmaatregelen deel uitmaken van elk kursusonderdeel.
Ten tweede vinden we het belangrijk een meer algemene benadering van "wat is veilig" te geven omdat iedereen die dan kan toepassen op elke situatie. In een branche die het moet hebben van telkens nieuwe of vernieuwde toepassingen en waarbij technologie uit andere branches vaak op een oneigelijke manier gebruikt wordt lijkt "de kunst te interpreteren" ons zeker zo belangrijk als het geven van concrete maatregelen.

Structuur van theater vinden we belangrijk om een inzicht te krijgen in het komplexe geheel van dekreten, regelgeving, cao's, enz. waarbinnen we werken. Wie weet in welk kader hij werkt zal problemen die ontstaan buiten zijn eigen "werkwereld" beter kunnen interpreteren. Hij zal zich ook mondiger kunnen opstellen en beter in zijn vel voelen.

De vraag naar bijscholing blijft groot. Uiteraard zit het recht (of de plicht) tot bijscholing voor ambtenaren er voor iets tussen, maar toch verklaart dit niet alles.
In de eerste plaats is er de grote motivatie, verder is er de vraag naar verdere specialisatie, ook door technici die "hun uren al gehaald hebben".

De ernst waarmee de meeste technici met hun vak bezig zijn verklaart veel. De eisen die momenteel aan een polivalent technicus gesteld worden liggen hoger dan pakweg vijf jaar geleden. Dit niet alleen wat betreft de directe vakkennis maar ook wat betreft efficientie, omgaan met publiek, teamwork,enz...
In de meeste andere beroepen leidt een verhoging van de eisen tot een enge specialisatie. In theatertechnische beroepen echter leidt dit tot een uitbreiding van de kennis in de breedte. De vereiste vaardigheden liggen verspreid over steeds meer vakgebieden.

Meer en meer groeit ook het besef dat de podiumkunsten een bedrijfstak zijn met alle wetmatigheden die daar bij horen. Een nuance moet echter wel gemaakt worden, nl. het begrip rendement dat binnen de kultuursector als cultureel rendement moet geinterpreteerd worden.

Wat me verbaast is dat in een sector met een vrij laag loongemiddelde en een vrij hoog eisenpakket toch zoveel gemotiveerde mensen werken. Blijkbaar is de verloning niet de belangrijkste motivatiefactor.

Voor ons ligt de uitdaging om steeds bij te blijven in een snel evoluerend technisch geheel. Belangrijk hierbij lijkt me om het artistieke aspect niet te laten verdrinken in een geheel van technische vaardigheden, reglementen en specialisaties. Ook zal door de internationalisering van de producties een steeds meer "`Europese` theatertechnische kultuur" ontstaan.

Om deze uitdagingen aan te gaan zijn we op verschillende vlakken actief. Wat betreft de bijscholingen groeit een hechte samenwerking tussen een aantal partners in de sector (BASTT, FEVECC, ICVA, Pianofabriek, enz.) Dit zal zich in de toekomst zeker verder uitbreiden. Elk van de partners zal in zijn doelgebied opleidingen aanbieden die samen een globaal pakket vormen dat

open staat voor alle doelgroepen. Op deze manier wordt met een minimum aan middelen een maximale doelgroep bereikt.
Op internationaal gebied zijn er de samenwerkingsverbanden binnen OISTAT waarbij aan de ene kant getracht wordt enige eenvormigheid te brengen in opleidingen, statuten e.d. terwijl aan de andere kant de deelnemers leren uit elkanders verscheidenheid. Daarenboven bestaat de mogelijkheid om rond zeer gespecialiseerde onderwerpen op internationaal vlak kursussen te organiseren.

Verder in dit nummer vind je het kursusaanbod voor het komende seizoen en een verslag van de OISTAT opleidingscommisie in Dresden.
Wie wil meewerken aan het uitbouwen van het vormingsaanbod of ideeen hierrond heeft is uiteraard meer dan welkom. Alleen wanneer iedereen samenwerkt kunnen we een vorming verzorgen waar iedereen iets aan heeft.

Ontmoetingsdag 95/96 Torhout

Op 20/06/96 vergaderden naar jaarlijkse gewoonte de technici van bij FEVECC aangesloten Culturele Centra. Er waren meer dan 80 aanwezigen! Dit keer waren ze te gast in CC De Brouckere te Torhout.

Na de gebruikelijke koffie was er eerst een rondleiding in het centrum. Het is een kleinschalig centrum dat zeer werkbaar is opgevat. Er werd zowel aandacht besteed aan de positieve punten (vlot werkbaar, vooral door goede bereikbaarheid van de belangrijkste lichtposities) als de negatieve punten (geen trekkenput, veel trappen, ongelukkige laad- en lossituatie). Verder werd ook kort aandacht besteed aan het feit dat het centrum het eerste jaar volledig door free-lance technici werd gerund.
De rondleiding werd afgesloten met een initiatie door Lt. De Griek van de brandweer Torhout. De bedoeling was een video rond evacuatie te tonen. Al snel bleek echter dat er zoveel vragen rond brand en brandpreventie waren dat de rest van de sessie hieraan gewijd werd. Zo kwamen o.a. de verantwoordelijkheid van technici aan bod, de minimum veilige bezetting, maar ook meer technische zaken als de diverse blusmiddelen en hun toepassing. Opnieuw bleek het grote belang dat technici hechten aan veiligheid. Opnieuw bleek de ongerustheid van velen rond verantwoordelijkheid, de onzekerheid bij gebrek aan opleiding.
Na het aperitief dat door ADS (leverancier van de theaterzetels) werd aangeboden was er een lichte maaltijd. Deze werd afgesloten door een demo van de brandweer. Hier werd een brandende frietketel eerst met water (fout) en daarna met vochtige doeken (juist) geblust. Toegegeven: als special effect is de foute methode absoluut aan te raden. Daarna werd een bak benzine in brand gestoken en werd gedemonstreerd hoe men dit te lijf gaat. Daarna mocht een van onze collega's dit proberen. Het belang van regelmatige oefening werd snel duidelijk!
Vervolgens stond een gespreksronde op het programma.
Eerst overliep Miek De Kepper de werking van FEVECC rond veiligheid in het afgelopen jaar. Er waren workshops met een aantal directies (25), documentatie wordt verzameld rond praktijkvoorbeelden, er wordt een gesprek voorbereid met VDP. In het vormingsaanbod voor volgend seizoen word veel aandacht besteed aan veiligheid.
Daarna was het de beurt aan Pascal Vereth van De Pianofabriek om hun werking voor te stellen en de mogelijkheid van stages toe te lichten.
Hierna werden de BASTT cursussen toegelicht met de vermoedelijke uitbreidingen naar het volgend seizoen toe. (zie elders in dit nummer).
Tot slot werd er nog iets gedronken in het foyer D-e Brouckere.
Hopelijk zien we jullie volgend jaar op 19/06/97 terug.

Chris Van Goethem

VARIA

Het ZUIDERPERSHUIS heeft een interessante VACATURE.
Wij zoeken een dynamisch, gemotiveerd medewerker die de verantwoordelijkheid op zich neemt van de technische ploeg.
Dit betekent iemand die overweg kan met licht, geluid, rijk is aan ervaring, leiding kan geven, mensen kan motiveren, over organisatietalent beschikkend en die weet om te gaan met internationale gasten.
Kortom, wij zoeken een witte merel die meteen aan de slag kan.

Wie zich geroepen voelt, neemt kontakt op met Dirk CELIS.
Tel.: 00-32-(0)3-216.44.40 of Fax.: 00-32-(0)3-248.06.30

De I.C.V.A.-theateropleiding organiseert in het komend seizoen cursussen "theatertechniek".

- "Klank": C.C. Lokeren
- "Licht - technisch en artistiek": C.C. Torhout
- "Lichtontwerp": C.C. Knokke-Heist
- "Scenografie": Raamtheater op het Zuid
- "Special Effects: locatie nog te bepalen

Gedetailleerde informatie hieromtrent kan aangevraagd worden aan:
I.C.V.A. vzw
Spitaalpoortstraat, 50 te 9000 Gent / Tel. 09-229.21.72
Alle cursussen Theatertechniek worden georganiseerd in samenwerking met BASTT.
De I.C.V.A.-theateropleiding is bestemd voor beginnende professionelen, actieve, gemotiveerde en leergierige theateramateurs en belangstellenden in het algemeen. Onderlegde docenten zullen de cursussen begeleiden.

CORNET B.V.B.A SEATING SYSTEMS

- Zitakkommodaties
- Teleskoop/ Tribunes
- Podia
- Dansvloeren

- Sièges
- Tribunes/ Télescopiques
- Podiums
- Pistes de dance

Industriestraat 16 B 3930 HAMONT
Tel.: 011/44 88 09 Fax.: 011/44 88 10

BÜHNENTECHNISCHE RUNDSCHAU - Nr. 3 - juni 1996

* Technische details van "Broadway aan de Ruhr", nieuw Musicaltheater in Duisburg. In januari van dit jaar opende een nieuw Musicaltheater met "Les Miserables". Een gedetailleerde beschrijving van het concept van de communicatie-, geluids- en belichtingstechniek

Musicaltheater Duisburg

* Beschrijving van de nieuwbouw van een theater in Stendal in de vroegere DDR. In Stendal werd een modern gebouw opgericht dat zijn historische verleden niet verloochend. Het technisch-organisatorisch ruimte-concept schijnt goed opgelost te zijn. De verschillende speelruimten en de variatiemogelijkheden doen denken aan het Grillo-theater in Essen, een ontwerp van architect Ruhnau.

* Ontwerp voor een nieuw Nationaaltheater in Kopenhagen. Vòòr de uitschrijving van een Europese wedstrijd voor de nieuwbouw van het Nationaal Theater, besloot een werkgroep, benoemd door het Ministerie van Cultuur en het Nationaal Theater, om de nieuwe theater-ruimten op voorhand te definiëren zodat zij geen deel zouden uitmaken van de wedstrijd. De auteur van het artikel Miklos Ölveczky, kreeg de opdracht om in samenwerking met het Nationaal Theater het programma en de conceptionele oplossingen voor beide theaterruimten uit te werken. in het artikel wordt de "Ny Scene" (Nieuwe Scene) voorgesteld.

* Opzoekingen betreffende het fenomeen van "flikkeringen" op een projectiescherm van het type "Opera" Een medewerker van het T.V.-station Norddeutscher Rundfunk onderzoekt het voorkomen van lichtende flikkeringen op het monitorscherm tijdens het gebruik van een projectiescherm "Opera".

* Opleiding van rekwisiteuren. Een docente verteld over haar ervaringen na twee jaar opleidingswerk in Hamburg.

* Opleiding lichtontwerper, drie studenten aan de eerste opleidingssessie voor lichtontwerpers aan de Beiersche Theateracademie, vertellen over de opzet en het verloop van hun studie (2 semesters) en over hun ervaringen.

* Bericht over het lichtontwerp voor "De Schone en het Beest" een musical opgevoerd in Wenen.

HET SLOTTHEATER IN LITOMYŚL.

In het oosten van de Tsjechische Republiek ligt Litomyśl, de geboortestad van de componist Smetana.
Het in 1581 gebouwde slot behoord nog vandaag tot de mooiste Renaissance-architectuur van Tsjechië. Het oorspronkelijke theater werd in de bovenverdieping van het slot ingebouwd.
Het werd echter nooit bespeeld omdat het kort voor de beëindiging van de werken in 1767 afbrandde. Het nieuwe, tot op heden bewaard gebleven theater, liet graaf Waldstein in de voormalige zoutfabriek inrichten. Het werd geopend in 1797. Leden van de grafelijke familie traden bij gelegenheid zelf op in hun theater.
In de zaal bemerkt men de laat-barokke dispositie met in het midden van het balkon een loge voor de adelijke gasten en op het voortoneel plaats voor het slotorkest.
De vlakke konisch gesneden en ingekaderde coulissen waren met natuurmotieven of met illusionistische taferelen beschilderd, door het perspectief werd de illusie van een grote diepte bereikt. Friezen en achterdoeken waren eveneens beschilderd.
De coulissen waren ingekaderd omwille van de grotere stabiliteit en langs beide zijden beschilderd.
De horizontale beweging van de coulissen en de verticale beweging van friezen en doeken werden uitgevoerd door het klassieke systeem van trommels en tamboers.

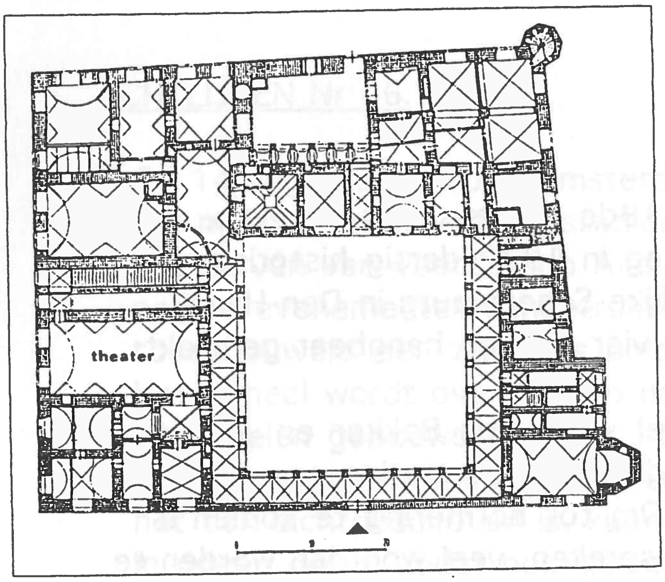

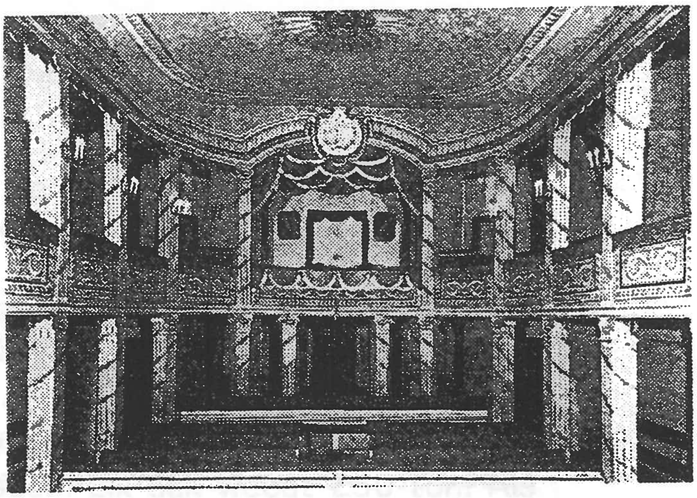

Zuschauerraum (Gemälde von D. Dvořák)

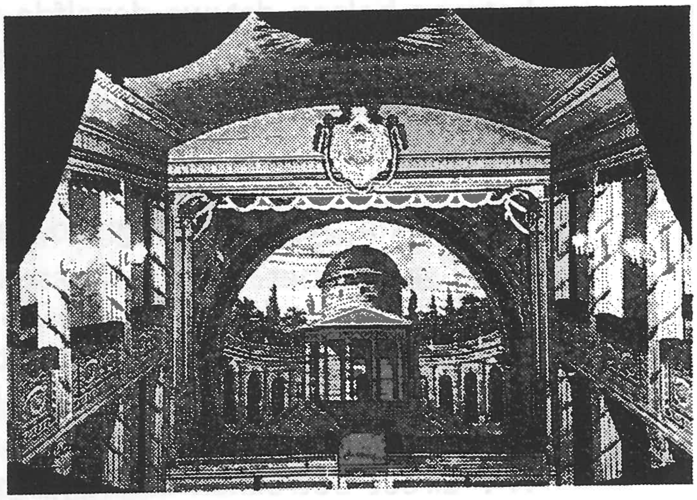

Blick zur Bühne, m. Vorhang von J. Platzer

Er waren twee manieren van belichten: door middel van lampen aan de rand van het voortoneel, het voetlicht, en door middel van lampen die op metalen konsolen tussen de coulissen geplaatst werden.
De best bewaarde en belangrijkste delen van de verzameling zijn zonder twijfel de decorschilderingen van Jozef Platzer.
Platzer was een van de grootste decorschilders in de Habsburgse Monarchie.
Naast zijn werk voor het theater van Litomyšl werkte hij ook voor het Standentheater in Praag. Hij schilderde o.a. het decor voor de creatie van "Don Giovanni" van Mozart. Wat hem een opdracht van keizer Jozef II bezorgde voor de Weense theaters..
Hij werd vooral beroemd voor de schildering van architectuur en van interieurs, zowel van paleizen als van boerenkamers.
Voor de geschiedenis en de ontwikkeling van het toneelbeeld is het werk van Jozef Platzer van grote betekenis: de omvang van zijn werk zou het onderwerp van een monografie verantwoorden.

ZICHTLIJNEN Nr 47

* Een bericht over de restauratie van 19de eeuwse achterdoeken. Het Theater Instituut Nederland kreeg in 1972 dertig historische achterdoeken cadeau van de Koninklijke Schouwburg in Den Haag. Twee daarvan zijn gerestaureerd en vier werden hangbaar gemaakt.

* Trekkenwand-installaties : een artikel van Rinus Bakker en Jeroen Seeboldt over de behoefte aan een duidelijke normering en definiëring voor de hijsmachinerie. "Om tot normering te komen is het van belang dat we dezelfde taal spreken, veel woorden worden te pas en te onpas gebruikt, dat geeft vaak aanleiding tot verwarring en dient zeker niet de zaak van de duidelijkheid, de helderheid en de veiligheid".

* Een artikel over de veiligheid van de PAR-toestellen.

* Oprichting van de "Stichting OISTAT" in Nederland. De Nederlandse liefde voor stichtingen is bekend. Er komt nu een nieuwe bij: de stichting OISTAT-Nederland. Deze stichting moet activiteiten organiseren waarbij de leden van onze zustervereniging VPT direct betrokken kunnen zijn. Binnen drie maanden zal elke discipline die in OISTAT vertegenwoordigt is een werkplan maken.

Sylvère Derveaux
alle weefsels voor dekor
grote breedten

Kapellestraat 17
B-8720 Wakken
056/ 60 22 53 - fax / 60 82 35

ZICHTLIJNEN Nr 46.

* Op 14 augustus werd in Amsterdam de "ArenA" geopend.
Dit multifunctionele Megastadion wordt niet alleen de nieuwe thuishaven van voetbalclub Ajax, er zullen ook popconcerten en andere evenementen aangetrokken worden. Het stadion zal aan 51.000 toeschouwers een zitplaats bieden.
Het geheel wordt overkoepeld door een schuifdak. Dit dak bestaat uit twee delen gebouwd op circa 110 m. lange driehoeksvakwerken die via een tandwielwagen worden bewogen. Elk dak weegt 230 ton. Als het dak dichtgeschoven is, kunnen gordijnen het stadion in tweeën of in drieên delen, zodat ook kleinere evenementen kunnen georganiseerd worden.

* In het derde artikel over hydrauliek wordt ingegaan op enkele essentiële onderdelen van het hydraulische systeem; het belang van goede koeling, de verschillende soorten pompen, de filters, regelventielen en motoren. Ook wordt aandacht besteed aan de verschillen tussen open en gesloten systemen.

* Een discussie over hand - of electrische trekken. De steeds zwaarder wordende te hijsen decorstukken, geluidssystemen en lichtinstallaties spelen een rol bij de keuze.

* Naar aanleiding van een artikel, verschenen in TD&T,het vakblad van de Amerikaanse zustervereniging, over virtual reality in het theater, wordt informatie gegeven over de technische realisatie, de speeltechniek en de beleving van de toeschouwer.

* "Dantons Dood" van Georg Büchner werd onder de regie van Theu Boermans uitgevoerd in een co-productie van de Trust en KVS - Brussel.
Aan het einde van de voorstelling wordt de executie van de hoofdpersonen zo realistisch mogelijk voltrokken. Een beschrijving van de "guillotine" die daarvoor door scenograaf Guus van Geffen werd ontworpen.

Dré Darden

Volledig Belichtingsgamma

- Lichtregelaars
- Dimmers
- Schijnwerpers
- Toebehoren

ADB - Uw partner voor licht

Leuvensesteenweg, 585
B-1930 • Zaventem
tel.: 32/ 2/ 722 17 11
fax: 32/ 2/ 722 17 64

ADB
A Siemens Company

IN MEMORIAM

"La Musica Twee" van Marguerite Duras
Regie Johan Simons en Paul Koek
Vormgeving Leo de Nijs
Theatergroep Hollandia 1992
Betty Schuurman en Jeroen Willems

DURAS Marguerite ° Vietnam april 1914
+ Paris Rue saint-Benoît 3 maart 1996

Marguerite Duras, als Marguerite Donnadieu geboren in het huidige Vietnam, verliet in 1932 Indochina en trok naar Parijs waar ze rechten, wiskunde en politieke wetenschappen studeerde.
Ze debuteerde met vrij klassieke romans.
Later rekende men haar werk tot de "Nouveau Roman".
In de jaren zestig kwam Duras tot de overtuiging dat de stilistische begrenzingen van de roman haar creativiteit afremden, en ging ze, uit liefde voor het gesproken woord, meer en meer toneelteksten produceren, o.a. "Théâtre I" (1965) en "Théâtre II" (1968).
In 1984 bracht Ivo Van Hove "Agathe" in de kelders van café Illusie (Antwerpen).
Het is de geschiedenis van een hij en een zij, een broer en een zus, die vroeger een incestueuze verhouding hadden en mekaar na jaren terugzien.
Als verhaal is het onsamenhangend, er worden voortdurend rollen verwisseld, het verleden wordt heden, het heden verleden.
Van Hove hernam onlangs nog "Agathe" in een prachtig gesuggereerde lege leefruimte.
In 1992 maakte Theatergroep Hollandia furore met "La Musica 2".
In de kelders van de Sint-Laurentiuskerk te Antwerpen luisterden we naar het pijnlijk gesprek tussen een man en een vrouw, waarbij de vele stiltes als het ware de kille ruimte overmeesterden.
In het kader van het KunstenfestivaldesArts (Brussel) bracht Thierry Salmon "A. da Agatha". Omtrent zijn scenografisch opzet vertelde de regisseur:
"De traditionele scheiding tussen Bühne en Publiek wil ik niet benutten.
Het gaat bij mij om de totale ruimte. De actrices gebruiken zowel het podium, de gangen als het parterre. Het publiek zit in de loges. Het publiek is eerder aanwezig als voyeur."
Of dit voyeurisme Marguerite Duras zou bevallen zal wel een eeuwig vraagteken blijven, alhoewel zij ooit verklaarde:
"Morte, je peux encore écrire!"

BASTIDE François - Régis ° 1926
+ Parijs 18 april 1996

Als auteur verwierf Bastide bekendheid met enkele toneelstukken en met romans o.a. "Les Adieux" (Femina-prijs 1956)
In zijn werk staan veelal vereenzaamde personen centraal die over een geheim of trauma uit hun jeugd trachten te komen via muziek of taal.
Van 1953 tot 1982 was hij medewerker van een literair radioprogramma. Na het aantreden van Mitterand verwief hij de post van ambassadeur in Denemarken en later in Oostenrijk. Hij sloot zijn diplomatieke carrière af aan de Unesco in Parijs.

VAN HATERT Jos (pseudoniem van Jos Liefrink) + Antwerpen mei 1996

De auteur schreef toneelstukken, gedichten, korte verhalen en vertaalde fictie, en wetenschappelijk werk.
Van Hatert was ook actief in de uitgeverswereld. Dit jaar verscheen van hem nog de roman "Derdriv en Noisiv", een Keltisch liefdesverhaal.

GLENVILLE Peter ° 1913
+ juni 1996

Deze Britse theater- en filmregisseur startte zijn carrière in 1934 als acteur. Hij verwierf ondermeer bekendheid met zijn regie van "Hamlet" in 1945. Zijn lievelingsauteurs waren: Shaw, Rattigan, T. Williams, Greene en Feydeau. Tevens maakte hij belangrijke theaterprodukties in Broadway en films, o.a. "Becket" uit 1964, een prent over de moord op de aartsbisschop van Canterbury in 1170, gebaseerd op Anouilh's toneelstuk. Zijn eerste langspeelfilm, "The Prisoner" met Alec Guiness dateert van 1955.

KIRSCHNER Milos ° 1900
+ 2 juni 1996

De beroemde Tsjechische poppenspeler Milos Kirschner werkt vooral met de houten kwajongens Spejbl en Huvinek, Tsjechische varianten van onze Jan Klaassen en Katrijn. De poppen waren kreaties van Jozef Skupa, directeur van het Praagse marionettentheater.
Tijdens de nazibezetting verdwenen de twee poppen van het toneel omdat de Gestapo hen als "vijandelijke elementen" bestempelde. Kirschner volgde Skupa als directeur op in 1955 en wordt nu zelf opgevolgd door de 39-jarige Martin Klasaek, die het theater zal voortzetten.

DE GROOF Louis ° 1914
+ 14 juni 1996

Begin van de jaren vijftig begon De Groof, die beroepshalve schilder was, verhalen en toneelstukken te schrijven. Zijn eerst verfilmde vervolgverhaal was "Professor Kwit" (1958). Na de TV-series "Het geheim van Killary-Harbour" en "Zanzibar" mikte hij met "Kapitein Zeppos" (1964) pal in de roos. Het succes zou blijven duren met: "Axel Nort", "Keromar" en "De Kat", series die werden gespeeld door gereputeerde acteurs als Senne Rouffaer en Nand Buyl.

IN MEMORIAM

VAN HOECK Jozef ° Turnhout 11 november 1922
+ Jette 14 juli 1996

Jozef Van Hoeck studeerde rechten aan de universiteit van Leuven, en werd direkteur van een handelsmaatschappij.
Hij debuteerde in 1953 met het toneelstuk "Sauternes 1921", een stuk over de zwakheden en de frustraties van het burgelijk milieu.
Het drama dat in 1957 volgde, werd meteen zijn allergrootste succes: "Voorlopig Vonnis", een verhaal gebaseerd op de spionage van de kernfysicus Klaus Fuchs op het toppunt van de koude oorlog. Fred Engelen creëerde deze voorstelling in 1957, met als akteurs: Julien Schoenaerts, Luc Philips en Denise De Weerdt.
Dit toneelstuk werd een "must" op de schoolbanken in de jaren '60, het werd ook zowat overal in de wereld opgevoerd.
Voor zijn gezinsdrama "Appartement te huur" kreeg hij de driejaarlijkse Staatsprijs voor toneel in 1964.
De mens die vrij denkt en daar desnoods offers voor brengt, bleef het thema van zijn volgende stukken.
Op het einde van zijn carrière was Jozef Van Hoeck nog actief als directeur bij het Paleis van Schone Kunsten in Brussel.
Nog even "de Mens" aan 't woord uit "Voorlopig Vonnis":
"Intellectuelen houden het nooit lang uit, als we ze de feiten, netjes en inbehoorlijk verband, voor de voeten leggen. Dat is een van de eerste ervaringen, die je in ons vak opdoet. De logica maakt hen weerloos. Zij doorzien vrij vlug de situatie en het nutteloze verzet. Zelfs in die ogenblikken stelt zich bij hen de kwestie van het intellectuele prestige. Onder geen voorwaarde willen ze een gek figuur slaan. Primairen en ook een groot aantal middelmatige geesten reageren heel anders. Instinctiever. Zij worden niet ontwapend door het logische van de situatie. Ze zijn veel taaier en handiger, zoals een dier, dat in het nauw gedreven wordt."

"Voorlopig Vonnis" van Jozef Van Hoeck
Regie Fred Engelen
Vormgeving John Pira en Lode Ivo
Antwerpen 1957
Julien Schoenaerts en Luc Philips

GABILY Didier-Georges ° 1955
+ augustus 1996

"Wij kunnen geen antwoord geven op de leugen van de oorlog. Wat we willen is een ruimte creëren waar de doden en de leugens een stem krijgen, vooraleer zich in diezelfde ruimte nieuwe doden en leugens installeren.
Dat laten horen. Gedurende korte tijd onze lichamen en onze stemmen uitlenen opdat anderen er gedurende een korte tijd naar zouden kunnen kijken en luisteren."
Deze uitspraak kenmerkt de figuur van de onlangs overleden franse theatermaker Didier-Georges Gabily.
Hij kwam eind van de jaren zeventig in de Parijse theaterwereld terecht als akteur. Later belandde hij in Tours en Le Mans, waar hij zelf teksten schreef en regisseerde.
In 1989 richtte hij zijn eigen gezelschap T'Chan'G op.
De productie "Violences" gooide hoge ogen, en "Des cercueils de zinc" was bij ons te zien in januari 1994 in De Singel.
Zijn trilogie "Gibiers du temps", opgevoerd tussen begin 1994 en eind 1995, wordt in Frankrijk beschouwd als één van de mijlpalen van het laatste decennium.
Binnenkort brengt zijn Bretoense groep, als een soort eerbetoon, de twee producties waar hij aan werkte: "Chimère", een verhaal omtrent de huidige wereld, en "Don Juan" van Molière. Deze stukken zullen om de andere dag worden gespeeld.

Rose Werckx

DE T.T.-GIDS IS ER !

VERKRIJGBAAR AAN DE PRIJS VAN 350,- BF.
INLICHTINGEN: BASTT-SECRETARIAAT
TEL. 03-636.29.38 FAX. 03-636.28.94

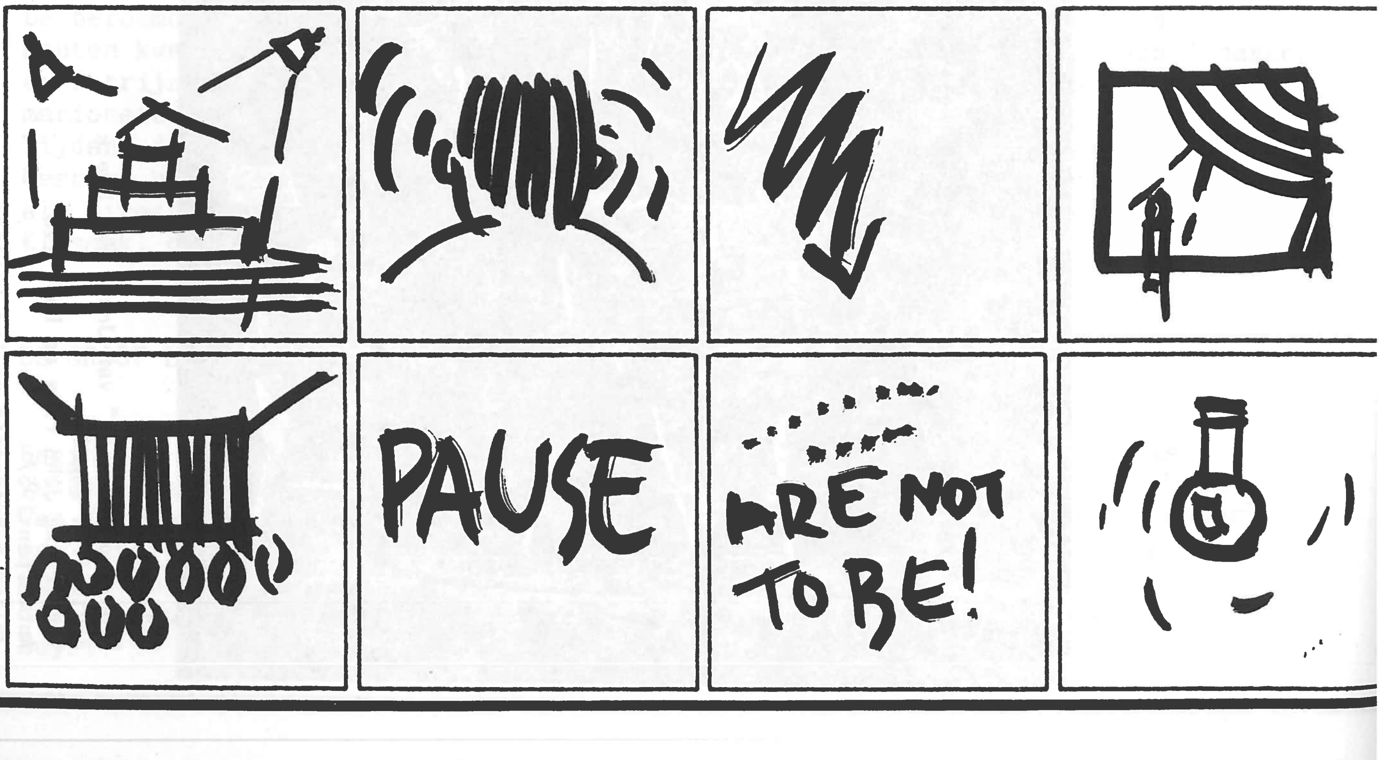

WORKSHOP "In het land der laatste dingen" (Paul Auster).

Het boek van Paul Auster "In het land der laatste dingen" begint met een citaat van N.Hawthorne: "Niet zo lang geleden, na de droompoort te zijn gepasseerd, bezocht ik dat deel van de aarde waarin de vermaarde Stad der Vernietiging ligt". In deze stad speelt zich een verhaal af van volledige vervreemding en uitholling: "Dit zijn de laatste dingen. Een huis is er de ene dag en de volgende dag is het verdwenen. Langzaam en gestadig lijkt de stad zichzelf te verteren, ook al blijft ze bestaan. Dit valt niet te verklaren. Ik kan het slechts registreren, ik kan niet pretenderen dat ik het begrijp. Elke dag hoor je explosies op straat, alsof ergens ver weg een gebouw instort of het trottoir inzakt. Maar je ziet het nooit gebeuren."
Op basis van dit gegeven gaf Luc Dhooghe aan zijn studenten de opdracht om een scenografisch concept uit te werken. Aangezien dit uitgangspunt aansloot bij de themadag Stad/Kunst/Theater, en ook binnen de themadag Theateropleiding een speciale plaats kon krijgen, besloot het Theaterfestival Brussel een workshop te ondersteunen waarin studenten scenografie (Hogeschool Sint-Lukas Brussel) en dramatische kunsten (RITS) een gezamenlijk project zouden uitwerken dat resulteerde in een aantal werkvoorstellingen vertoond tijdens het festival.
De workshop vond plaats in het oude voertuigenarsenaal van het leger, inmiddels eigendom van de V.U.B. te Etterbeek. Deze site, gebouwd tussen 1901 en 1935 staat sinds het leger er ruim twintig jaar geleden is uitgetrokken te verkommeren. Architecturaal maakt het nochtans deel uit van ons cultureel en industrieel patrimonium.
In de workshop werd onderzocht hoe tekst en site een evenwaardig uitgangspunt vormen naar een theatervoorstelling en elkaar dramaturgisch kunnen ondersteunen.
ld

DEKORSTUKKEN VAN KAREL APPEL IN ROTTERDAM

In 1995 heeft Karel APPEL een dekor ontworpen voor Die Zauberflöte, een productie van de Nederlandse Opera. Rudi Fuchs nam het initiatief om de dekorstukken van deze Nederlandse kunstenaar tentoon te stellen in de Kunsthal van Rotterdam. Appel maakte kleurige panelen, dieren en bloemen; ook zijn er 35 kostuums te zien die hij samen met Jorge JARA ontwierp. Deze tentoonstelling loopt tot en met 27 october 1996.

FREDERICK KIESLER

In het Centre Pompidou te Parijs loopt tot 21 october een belangrijke tentoonstelling over KIESLER, visionair architect, theoreticus, kunstenaar en outsider.
Kiesler (1890-1965) was een utopist. Hij droomde van revolutionaire huizen, theaters en wolkenkrabbers. Hij bouwde hele steden in gedachten.
Slechts twee van zijn projecten werden daadwerkelijk uitgevoerd, de "Film Guide Cinema" in New York (1929) en het "Sanctuarium van het Boek" in Jeruzalem (1959), bedoeld voor het herbergen van de rollen van de Dode Zee.
Op scenografisch vlak maakte hij naam met het ophefmakende toneelstuk van de Tsjech Karel Capek "W.U.R.", dat in 1923 in Berlijn zijn première beleefde.
Hij gebruikte daarvoor mechanische en filmische elementen, vond voor de gelegenheid zelfs een soort voorloper van de televisie uit.
In 1924 ontwierp hij het "Endless Theater" met een spiraalvormige scène.

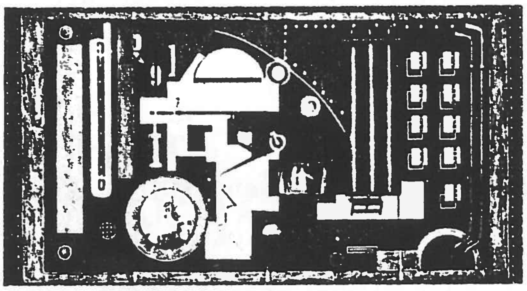
"W.U.R." 1923

"Railway-theater" 1924

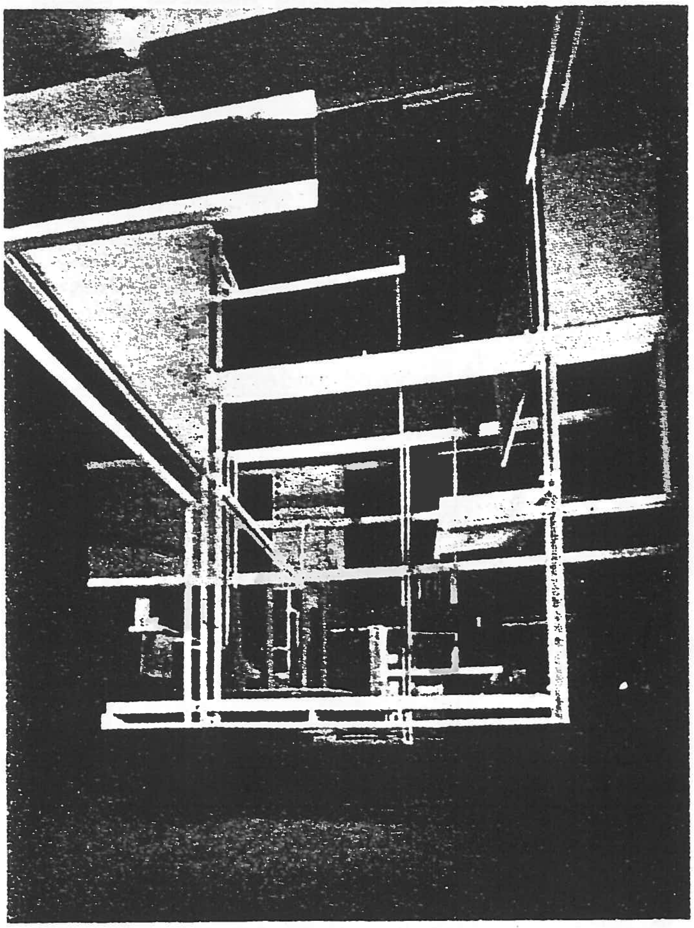
"De Stad in de Ruimte"
Expo Arts Décoratifs Paris 1925